

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10754

SHPRAKH

Isaac Zaretzki

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

א. זארעצקי
בא דער מיטארבעט פון ק. בעזנאָט'יק

ש פ ר א ך

ארבעטבוך פארן III לערניאָר

דערלויבט פון דער וויסנשאפטלעך-פּעדאגאָגישער סעקציע
: : : : באַם מעלויכישן וויסנשאפט-ראַט : : : :

20—11 טויזנט

צענטראלער פעלקער-פארלאג פו פ.ס.ס.ר
מאָסקווע — כאַרקאָוו — מינסק 1930

Главлит А 70546

Зак. 2489

Тираж 10.000

Книжная ф-ка Центриздата Народов СССР, Москва,
Шлюзовая набережная, 10.

1. סובסטאנטיוו

דער שכינע פעסיעס קינדער

אלע האָבן זיי דאָ נעמען און צונעמענישן: קלעצל, קאָטער, טשערנאָהוו, בופלאַקס, פעטעלעלע, גיב מיר נאָך...
האַט קיין יסורים ניט — יעדער נאָמען האָט זיין שוירעש. פיניע הייסט קלעצל דערפאר, ווייל ער איז גראָב און קיילעכיק ווי א קלעצל. וועלוול איז א שוואַרצער, רופט מען אים קאָטער. כײַעס איז א בופלאַקס, רופט מען אים בופלאַקס. מענדל האָט א שפיצעכיקע נאָז, איז ער א טשערנאָהוו, פעטעלעלע האָט מען א נאָמען געגעבן פּינטלען דערפאר, ווייל ער קען ניט ריידן, בערל איז א גרויסער נאשער: אז מע גיט אים א שטיקל ברויט מיט שמאלץ, זאָגט ער: גיב מיר נאָך. (1)

א וואָרט, וואָס באַטייט א מענטש

א כײַע

א זאך —

הייסט סובסטאנטיוו

רוסלאנד	קיילעכיק	קלעצל
אינפּינדער	לופט	קאָטער
געגעבן	זאָגט	פיניע
ווייט	געבן	וועלוול
קאָץ	נאָז	שוואַרץ
קעץ	קלעצלעך	גראָב
פרידער	הויז	קינדער
הינט	טישן	שכינע

(2)

פארשרייבט אין העפט, וואָס איר האָט היינט געלערנט:

היינט האָבן מיר געלערנט סובסטאנטיוו- אַ וואָרט, וואָס באַטייט אַ מענטשן, אַ כּינע, אַ זאך, הייסט סובסטאנטיוו.

היימישע ארבעט

ענטפערט אף דער אנקעמט:

1. ווי הייכטו (נאָמען און פאמיליע) ?
2. ווי הייסט דיין טאטע ? דיין מאמע ?
3. וויפל ברידער און שוועסטער האָסטו ? ווי הייסן זיי ?
4. אין וועלכע שטעט, שטעטלעך, דערפער ביסטו געווען ?
5. וואָס איז דיין טאטע ? דיין מאמע ?

2. אייגננאָמען

(1) פאראן בא אונדו אין שטעטל צוויי בלעכערס. אין בלעכער הייסט יאָסל. דער צווייטער בלעכער הייסט מוישע.

סובסטאנטיוון: שטעטל, בלעכערס, בלעכער, יאָסל, מוישע.

יאָסל, מוישע זיינען אייגענע נעמען פון מענטשן. דאָס זיינען אייגננעמען.

פאראן סובסטאנטיוון אייגננעמען און
סובסטאנטיוון נימ קיין אייגננעמען

(2)

כאצקל באגעגנט אמאָל אַן אומפאקאנטן יינגל אין גאס. מאכט צו אים כאצקל: ווי רופט מען דיר? ענטפערט יענער: טרעף! זאגט כאצקל: זאָ מיר דיין נאָמען, וועל איך טרעפן, ווי מע רופט דיר. (3)

קאץ	אוקראינע	מאמע
הונט	ווייסרוסלאַנד	מומע
סירקע	לאַנד	מיש
זשומשקע	אַדעם	שטאַט
פאַרעך	בעקער	מינך
זאַרעך	בעקער'י	דינעפער

שרייב איבער די סופסטאנטיוון אין צוויי רובריקעס:

אייגנעמען	ניט קיין אייגנעמען
מענטשן, שמעט, לענדער טייער האָבן אייגנעמען.	

(4).

* ווען באַרעך איז געקומען פון אָדעס צוריק אין זײַן שטעטל, האָט ער זיך באַרימט:

— איר ווייסט? איך האָב אָפּגענארט גאנץ אָדעס!

פרעגט מען אים:

— וויאָזוי?

ענטפערט ער:

— איך האָב געזאָגט אלעמען, אז איך הייס זאָרעך, און אפּדערעמעס הייס איך גאָר באַרעך.

פאַרשרײַבט:

הײַנט האָבן מיר געלערנט וועגן אייגנעמען. אייגנעמען זײַנען אייגענע נעמען פון מענטשן, שמעט, טײַכן, לענדער.

הײַמישע אַרבעט

פעסיעס קינדער און די קאץ

ס'איז א שטוב, וואָס יעדערער האָט א צונעמעניש. וואָס דארפט איר מער — די קאץ, שוין גאָר א שטומע צונג, הייסט זי בא זיי פייגע-לייע די נאכעמע. איר ווייסט, פארוואָס? דערפאַר, וואָס זי איז א נראָבע, און פייגע-לייע, נאכמען דעם נאכעם ווייב, איז אויך א נראָבע. וויפל, מיינט איר, האָבן זיי שוין געכאפט פעטש דערפאַר, זיי זאָלן ניט רופן קיין קאץ מיט א מענטש-לעבן נאָמען? ווי אן ארבעם אין וואנט! האָבן זיי געגעבן עמעצן א צונע-מעניש, איז פאַרפאַלן.

שרײַבט איבער, שטרייכט אונטער אייגנעמען מיט צוויי שטריכן

און אנדערע סופסטאנטיוון מיט איין שטריך.

3. לערער, לערערקע, לערערן

(1) יאנקל דער בלעכער האָט דריי זין און צוויי טעכטער. איין זון איז א גלעזער, דער צווייטער א שניידער און דער דריטער איז נאָך ערשט א שילער, ער לערנט אין שול. איין טאָכטער איז א שניידערקע, די צווייטע וויל ווערן א דערצייערן אין א קינדערהיים. (2)

דערשרייבן :

- דער וואָס שערט הייסט
- דער וואָס שרייבט הייסט
- דער וואָס שרייט הייסט
- דער וואָס טומלט הייסט
- דער וואָס ארבעט פא בלעך הייסט
- דער וואָס האלט א קראַם הייסט
- דער וואָס פאארבעט א גארמן הייסט

אינאָמאָל האָט מען געלייענט אין קלאס א לידל :

מיר לערנען נאָך,	מיר זיינען נאָך,
מיר לערנען נאָך,	מיר זיינען נאָך
מיר לערנען נאָך אצינדער.	דערוויילע קליינע קינדער,

פרעגט דער לערער: קינדער, ווער ווייס, וואָס הייסט א צינדער?
רופט זיך און איין יונגל: איך ווייס. א צינדער הייסט דער, וואָס צינדט
היזער.

יאנקלס צווייטער זון איז א שניידער, און זיין עלטערע טאָכטער איז
א שניידערקע.

פא אונדז לערנט א לערער און א לערערקע.
ביילע איז א גוטע זינגערקע, וועלוול איז אויך ניט קיין שלעכטער
זינגער.

רייזל זאָגט אָף דאָוידן, אז ער איז א נאשער, און דאָויד זאָגט, אז
זי איז א נאשערקע. (3)

לערער -- מאנציפיל
לערערקע -- פרוי

יאנקל דעם בלעכערס טאָכטער וויל ווערן א דערצייערן אין א קינדערי-
היים. דעם געדאנק האָט איר געגעבן אירע א כאווערטע ראָכל. זי איז א
לערערן און א פארוואלטערן פון א קינדערהיים.

ביילע איז א גוטע זינגערן. זי זאָגט, אז זי וועט ענדיקן די שול, וועט זי זיך לערנען פאר אן ארטיסטן. (4)

כאווער — כאווערטע

לערערקע
לערערן { אלציינס

פארשרייבט:

הינט האָבן מיר געלערנט וועגן אזעלכע ווערטער,
ווי לערער, לערערקע, לערערן.
א מאנצביל הייסט לערער, שנידער, א פרוי הייסט
לערערקע, שנידערקע, אָדער לערערן, שנידערן.

היימישע ארבעט

דערשרייבן:

זינגערן	—	זינגער	—	זינגערקע	—	זינגערן
שרייבן	—	—	—	—	—	—
לויפן	—	—	—	—	—	—
פארבן	—	—	—	—	—	—
שטיפן	—	—	—	—	—	—
היטן	—	—	—	—	—	—
שפילן	—	—	—	—	—	—
שפרינגען	—	—	—	—	—	—

4. דריי מינים

דער גאָלדענער הארבסט

די לערערקע האָט אונדז געזאָגט: קינדער, עס קומט דער גאָלדענער הארבסט.

— פרעגט איינע א שילערן:

— פארוואָס איז דער הארבסט א גאָלדענער?

— קומט אין וואלד, וועט איר זען.

מיר זיינען אוועק אין וואלד. עס האָט געבלאָזן א קאלטער ווינט, די זון האָט קיים-קיים געווארעמט. די ביימער באדעקט מיט גרינע און געלע בלעטער.

מיטאמאָל האָט איינער א שילער אויסגעשרייען: גאָלד, גאָלד! און
 האָט זיך געלאָזט לויפן. מיר נאָך אים. מיר האָבן דערזען א הויכן בוים. דער
 בוים איז געווען אינגאנצן א געלער פונקט ווי א גאָלדענער.
 — אָט איז דאָס גאָלד, וואָס דער הארבסט האָט געבראכט, זאָגט די
 לערערקע. (1)

דער בוים	—	ערשטער מין
די זון	—	צווייטער מין
דאָס גאָלד	—	דריטער מין

בא סובסטאנטיוון איינצאלן איז פאראן דריי מינים. א סובסטאנטיוו אן איינצאל איז אָדער ערשטער מין.	
דער טיש	— די טישן.
די וואנט	— די ווענט.
דאָס פענקל	— די פענקלעך.

אָדער צווייטער מין,
 אָדער דריטער מין.

(2)

איך גיי צו צו דער קאץ און הייב זיך אָן מיט איר אונטערשפילן. סטאָי,
 סלוזש! — זאָג איך צו איר און שענק איר אלע מאָל א שנעל אין געזל
 אריין. פארמאכט זי די אויגן און דרייט אויס דאָס קעפל, שטעלט ארויס דאָס
 צינגל און מאכט א מאָדנע פענעמל, ווי איינער רעדט: וואָס האָט זיך צוגע-
 טשעפעט צו מיר דאָסדאָזיקע באַכערל? וואָס וויל ער האָבן פון מיין לעבן?
 מיך פארדריסט די מייסע: א קאץ זאָל זיין אזא אקשנטע! און איך מוטשע
 זיך מיט איר אזוי לאנג, ביז זי דערלאנגט מיר א קרעל מיט אירע שארפע
 נעגל איבער דער האנט, און איך לאָז ארויס א מוירעדיקן קוויטש: „אוי,
 מאמע!“ קומט צולויפן די מאמע מיט סאָסלען מיט א געפילדער, און איך בא-
 קום א רעכטן פסאק פון זיי ביידע, איך זאָל דאָס אנדערע מאָל וויסן, וויאזוי
 צו שפילן זיך מיט קעץ (סאכאקל איין קאץ, הייסט בא זיי קעץ!). (3)

רעטעניש: א גראַבע מאמע,
 א רויטער טאמע,
 א הויכער זון,
 א מעשוגענע מאַכטער.

(L.L.L. 'אליה' 'אליה' 'אליה')

שרייבט איבער און בא יעדן סובסטאנטיוו שרייבט אָן, וועלכער מין.

פארקלענערונגען	{	הינדל, הינדעלע
		מיזל, מיזעלע
		בלעטל, בלעטעלע

- יעדע פארקלענערונג איז דריטער מין
- דער האַן — דאָס הענדל, דאָס הענדעלע.
 - די הונ — דאָס הינדל, דאָס הינדעלע.
 - דאָס גראַז — דאָס גרעזל, דאָס גרעזעלע. (4)
- * דער מיש — דאָס מישל, דאָס מישעלע.
- דער ברודער — דאָס ברודערל...
- די וואַנט — דאָס ווענטל, דאָס ווענטעלע.
- די לאַנקע — דאָס לאַנקעלע.

* פאראן סובסטאנטיוון, וואָס האָבן צוויי פארקלענערונגען
און פאראן סובסטאנטיוון, וואָס האָבן איין פארקלענערונג

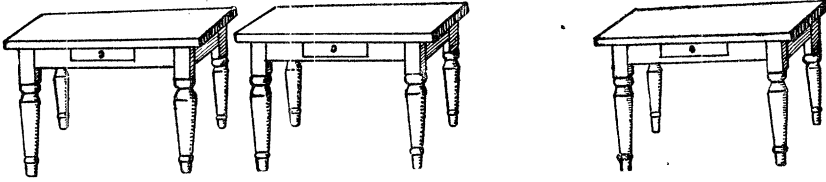
פארשריבט:

הינט האָבן מיר געלערנט וועגן דריי מינים.
א סובסטאנטיוו און איינצאל איז אָדער ערשטער מין,
אָדער צווייטער מין, אָדער דריטער מין.

היימישע ארבעט:

שרייב-אוף 8 סובסטאנטיוון פון ערשטן מין, 8 פון צווייטן און 8 פון דריטן (אלע איינצאלן).

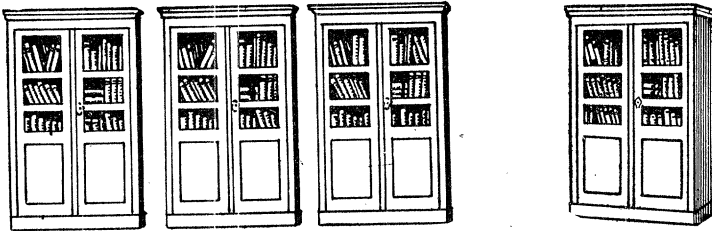
5. מערצאל

טיש

טישן

די אונטערשריפטן אונטער די בילדער זיינען צעפלאַנטערט.
 וואָס דארף מען פארמעקן און צושרייבן אין דער ערשטער אונטער-
 ריפט? אין דער צווייטער?

שאפע

שאפעס

דאָס אייגענע. (1)

דערשרייבט די מערצאלן:

- א פיסל — פיסלעך
- א הענטל —
- א ביכל —
- א יינגל —
- א מידל —
- א שמעמל —

(2)

דערשרייבט:

- א פיסעלע — פיסעלעך
- א ביכעלע —
- א מיידעלע —
- א יינגעלע —
- א פייגעלע —

(3)

דערשרייבט :

- א שליסל — שליסלען
- א ווינקל —
- א שויסל —
- א שפיגל — (4)

אין מערצאלן פארקלענערונגען שרייבט זיך
צום סוף -עך (איינען כאף) :
פיסלעך, פיסלעך

כאראן נאך אנדערע ווערטער מיט -עך.

דערשרייבט :

- ווארעם — ווארעמלעך
- קאלט —
- ווייס —
- רויט —
- נאם —
- געל —

פון אסאך טראכטן שפאלט זיך דער מויעך.
מיט קויעך און סייכל צוזאמען קען מען פיל אופטאן.
די דאָרפֿישע פויערטעס וועבן אלץ אליין : א האנטעך, א טישטעך, א
פארטעך און אנדערע זאכן.

באלד וועט שוין דער פאסטעך אופהערן צו פאשען די טטאדע.
אין באלעבאטישקייט איז אפילע א שפענדל נוצלעך.
גליקלעך איז דער, וואָס בא אים גייט גוט די ארבעט.
רעטעך האָט א שווערן רייעך.
שרייבט ארויס די ווערטער מיט עך.

פארשרייבט :

היינט האָבן מיר געלערנט וועגן מערצאל.
אין מערצאל קומט צו אמאָל -ן, אמאָל -ס,
אמאָל -עך, אמאָל -ך, אמאָל -ען.

היימישע ארבעט :

פארשרייבט, וועלכע נייע סובסטאנטיוון האָט איר זיך דערוויסט די לעצ-
טע צייט, און בא יעדערן שרייבט די מערצאל אויך.

6. נאָך וועגן מערצאַל

ה א ר ב ס ט

(1)

אין דער אָוונט-לופט	און זיי יאָגן נאָך
פליען ווייטע גענדן,	רויטע וואַלקננדלעך, —
ווי די זון פארגייט,	שווארצע פליטערלעך
דאָרטן פליען זיי.	אין דעם אָוונט-גלוט...
העלדזער אויסגעשטרעקט,	און פארשווינדן דאָרט,
פליגלען אויסגעשפרייט.	ווי די פלעדערלעך
און זיי ציען זיך	אין א פלאם באנאכט.

שרייבט ארויס די מערצאַלן און אנטקעגן יעדערער שרייבט די געהעריקע איינצאל.

שרייבט צו אין די דריי רובריקעס ווערטער, וועלכע איר ווייסט:

קאץ — קעץ	שטאָט — שטעט	פוס — פיס

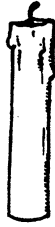
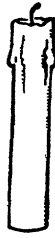
דערשרייבט די מערצאַלן:

- באנק — בענק
- דאנק — דאנקען
- נאנג —
- געדאנק —
- פארהאנג —
- שלאנג —
- קלאנג —
- זאנג —
- געזאנג —

(2)

(3)

פאר נג און פאר נק שרייבט
מען א אָדער ע
(ניט יי אָדער יי)

ליכט

ליכט

פאראן סופסטאנטיוון, וואָס זייער איינצאל און מערצאל זינגען אלציינס.
 דערקאָנען איינצאל און מערצאל קען מען נאָכן באשטימוואָרט, נאָכן אומבאשטימוואָרט, נאָך דער טוונג.

פאָרשריבט :

היינט האָבן מיר ווייטער געלערנט וועגן מערצאל.
 אמאָל קומט אין מערצאל ע אנשטאָט א, ע אנשטאָט
 א, י אנשטאָט ו.
 אמאָל איז די מערצאל אלציינס ווי די איינצאל

היימישע ארבעט:

שרייבט-איבער, שטרייכט אונטער אלע איינצאלן מיט איין שטריך און אלע מערצאלן מיט צוויי.

קינדער

קינדער!

- ווער פון אייך וועט מיר זאָגן —
- וויפל רעדער האָט א וואָגן?
- וויפל ווינקלען האָט א הויז?
- וויפל אויגן האָט א מויז?
- וויפל פינגער האָט א האנט?
- וויפל קאנטן האָט א וואנט?

- וויפל פיסלעך האָט א טיש ?
- וויפל פלעדערן האָט א פיש ?
- וויפל פליגלען האָט א האָן ?
- וויפל זייטן האָט א פּאָן ?
- וויפל הערנער האָט א ציג ?
- וויפל פיסלעך האָט א פליג ?
- וויפל ארבל האָט א רעקל ?
- וויפל עקן האָט א שטעקל ?
- וויפל טעג האָט א וואָך ?
- ווען שרײַען קינדער: נאָך ?

7. נאָך וועגן מערצאָל און וועגן שרײַבן ריכטיק

- כאוויירים! ווער קען אַנרופן אלע רעוואָליוציאָנערע יאָנטוויים ?
- איך! איך קען! אָקטיאבער-רעוואָליוציע, ערשטער מיי... מער ווייס איך ניט.
- און אין וועלכע כאדאָשים פאלן זיי אויס ?
- אָקטיאבער-רעוואָליוציע דעם זיבעטן נאָיאבער, און ערשטער מיי — דעם ערשטן מיי. (1)

כאווער—כאוויירים

רעטעניש:

עס וואקסט אפן הימל, מייסיס עסן דאָס, און א לעפעדיקער, אז ער עסט דאָס, שטארבט ער.

(2) (אזלעאז)

דערשרײַבן די מערצאָלן:

- גאזלען
- גאנעוו
- דאָקטער
- טאלמיד
- מערעץ
- יאָסעס
- כאזער
- כאַכעס
- כוידעש

- לימעד
- מיכל
- ניגן
- סימען
- פארעץ
- קארעוו
- קוינע
- שאכן
- שיקער

אלציינס	פויער — פויערין פויערן
---------	---------------------------

אז די נעגידים זאָכן, האָבן די אָרעמעלייט וואָס צו קאָכן.
 ער זיצט פאָרגראָבן, ווי א וואָרעם אין כריין.

היינט איז אָרעם העכער פאר רייך.

יענעם אן אייצע — איז א קאלטע רעפוע.

אז עס בלאָזט פון דאָרעם, וועט ווערן וואָרעם.

פון אלע גליקן זיך אויסגעלאָזט א בוידעם.

אלע יעוואָנים האָבן בא אים איין פאָנעם.

די גרעסטע סאָנים ווערן מעכוטאָנים.

א גוט וואָרט פארלייכטערט די גרעסטע יעסורים.

אלע שאבאָסיס דיזעלבע מייכאָלים.

מעלאמדים זיינען שטענדיק די גרעסטע שלימעזאלניקעס. (3)

שרייבט איבער און צעשמעלט די אויסגעטיילטע ווערטער אין

צוויי רופריקעס:

ניט מערצאָל	מערצאָל

פאָנעם — פענעמער

אין מערצאל איז אין סאָף—יוד מעם (ים),
 ניט אין מערצאל — אינען מעם (עם).

(4)

דער טאָג שײַנט ווי די לעוואָנע אין קרימען.
 פון פיל מעלאַכעס — ווייניק האצלאַכעס.
 מעלאַכע — איז א מעלוכע.
 מיטן מויל האָבן אלע ליב יעסוימים.
 יעכידים קענען ניט באשטיין קעגן א קלאל.
 ער איז קלאָר לעגאבע א מעשוגענעם.
 די ערגסטע רעגיליעס — איז ליגנעריי.

יידן האָבן געשאפן א נײַעם דאָרפישן ייִשעוון און פארנעמען זיך מיט
 ערדארבעט.

דער גרעסטער ייִכעס — איז מעלאַכע.
 פריער געווען ייִסראָעל דער קרעמער, איצט הייסט ער ייִסראָעל דער
 ייִשוווניק.

א נעדאָווע דעם אָרעמאן איז א קנאפע רעפוע: מע דארף אים געבן
 ארבעט:

ייִדישע ייִנגלעך קענען אויך גיין באם אקער.
 מיר האָבן באקומען א יעדײַע, אז רעפאָעל און יעכײַעל צײַען זייער גאנצע
 יעניקע פון דער ערד-ארבעט. (5)

פאָרשרײַבט:

הײַנט האָבן מיר געלערנט וועגן מערצאל מיט יוד מעם (ים) צום סאָף
 און וועגן אנדערע ווערטער מיט אינען מעם (עם) צום סאָף, און נאָך
 וועגן שרײַבן ריכטיק.

הײַמישע ארבעט:

שרײַבט ארויס פון דער אויסגעפילטער ארבעט 6 אלע מערצאלן און
 אנטקעגן יעדערער שרײַבט צו די געהעריקע איינצאל.
 צ. ב.: קינדער — קינד.
 רעדער — ראָד.
 ווייטער שרײַבט ארויס אלע איינצאלן און אנטקעגן יעדער איינצאל
 שטעלט צו די געהעריקע מערצאל.
 צ. ב.: וואָגן — וואָגנס, וועגענער.

8. סוביעקט און אָביעקט

פעסיעס קינדער און מאָטל

מיר האָבן זיי א נאָמען געגעבן—טרעפט וויאזוי? „מאָטל מיט די לעפצן“. לעפצן איז א דייטשיש וואָרט, אף אונדזער לאַשן הייסט דאָס „ליפן“... אפאָנעם זיי איז ניט געפעלן מיינע ליפן. זיי זאָגן, אז איך עס, מאך איך מיט די ליפן. איך וואָלט וועלן זען יענעם מענטשן, וואָס זאָל עסן און ניט מאכן מיט די ליפן! מיר איז דער צונעמעניש שטארק ניט געפעלן. און וויל ס'איז מיר ניט געפעלן, רייצן זיי זיך מיט מיר און רופן מיך דאפקע אזוי. עס פאר- דריסט מיך און עס ברענט מיר און איך וויין. דערזעט דער פאָטער זייערער, פעסיעס מאן, מוישע דער איינבינדער, אז איך וויין. פרעגט ער מיך איינמאָל וואָס וויין איך, זאָג איך אים: וויאזוי זאָל איך ניט וויינען, אז איך הייסט מאָטל און מע רופט מיך לעפצן. פרעגט ער: ווער? זאָג איך: וואשטע, וויל ער שלאָגן וואשטען, זאָגט וואשטע: ס'איז ניט איך, ס'איז קלעצל. וויל ער שלאָגן קלעצלען, זאָגט קלעצל: ס'איז ניט איך, ס'איז קאָטער. איינער אפן אנדערן. דער אנדערער אפן דריטן— א מייסע אָן אן עק. (1)

די קינדער טשעפען מאָטלען.

מאָמל וויינט.

מוישע פרעגט מאָטלען.

דער טאטע וויל שלאָגן וואשטען.

דער טאטע שלאָגט אלעמען. (2)

צעשטעלט יעדע פראזע אין דריי רובריקעס:

ווער?	וואָס טוט?	וועמען?

(נאָר די צווייטע פראזע וועט ניט שטיין אין אלע רובריקעס).

ווער פרעגט? — מוישע.
 מוישע — סוביעקט
 וועמען פרעגט ער? — מאָטלען.
 מאָטלען — אָביעקט

א סובסטאנטיוו קען זיין א סוביעקט, און קען זיין אן אַביעקט.

פֿיניע שלאָגט וועלוולען
וועלוולען שלאָגט פֿיניע

וואָס איז דער כילעק?

דערשרייבט אַביעקטן :

- איך האָב געזען (אווראַס)
- ער האָט גערופן (מאַטל)
- כניעס כאַפּט (פּינטל)
- מוישע זעט (פעסיע)
- איך האָב געטראָפּן אין גאַס (זעלדע)

פאַרשרייבט :

היינט האָבן מיר געלערנט סוביעקט און אַביעקט.
סוביעקט — ווער, אַביעקט — וועמען.

היימישע ארבעט.

דער ברודער לייענט. די שוועסטער שפילט. דאָס קינד שרייבט. די מאמע רופט די שוועסטער. די מאמע וויל, די שוועסטער זאָל אַננשטילן דאָס קינד. די שוועסטער פּאָלגט די מאמע. זי פאַרווייגט דאָס קינד. דערווייַל קומט זעלדע. זעלדע האָט נאָך היינט ניט געזען די שוועסטער. די שוועסטער נעמט-אוף די כאווערטע גוט. זי האָט ליב זעלדען. דאָס קינד וויינט שוין ווידער. די שוועסטער און זעלדע שטילן אַיַן דאָס קינד. זעלדע פרעגט דעם ברודער, וואָס לייענט ער. דער ברודער ענטפערט.

שרייבט-איבער און שטרײַכט-אונטער די סוביעקטן מיט איין שטריך און

די אַביעקטן מיט צוויי שטריכן.

9. נאָך וועגן אָביעקט (1)

ניט איינגנעמען

איינגנעמען פון מענטשן

סוביעקט — דער ברודער אָביעקט — דעם ברודער	I מין	סוביעקט — זעלדע אָביעקט — זעלדען
סוביעקט — די שוועסטער אָביעקט — די שוועסטער	II מין	סוביעקט — מאַטל אָביעקט — מאַטלען
סוביעקט — דאָס קינד אָביעקט — דאָס קינד	II	

דער ברודער לייענט א בוך.

ווער לייענט? — דער ברודער. סוביעקט
 וואָס לייענט ער? — א בוך. אָביעקט

שרייבט-אוף עטלעכע קורצע פראזעס מיט סוביעקטן און אָביעקטן.
 שטרייכט-אונטער די סוביעקטן מיט איין שטריך און די אָביעקטן מיט צוויי.

פ א ר ש ר י ב מ :

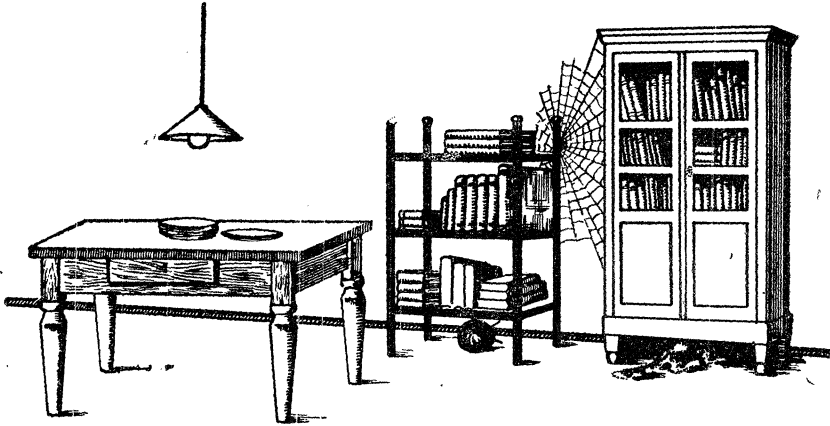
מיר האָבן הינט געלערנט, מיט וואָס שייַדט
 זיך אונטער אן אָביעקט פון א סוביעקט.
 סוביעקט — זעלדע, אָביעקט — זעלדען.
 סוביעקט — מאַטל, אָביעקט — מאַטלען.
 סוביעקט — דער ברודער, אָביעקט — דעם ברודער.
 סוביעקט — די שוועסטער, אָביעקט — אלציינס.
 סוביעקט — דאָס קינד, אָביעקט — אלציינס.

היי מי שע א ר ב ע ט :

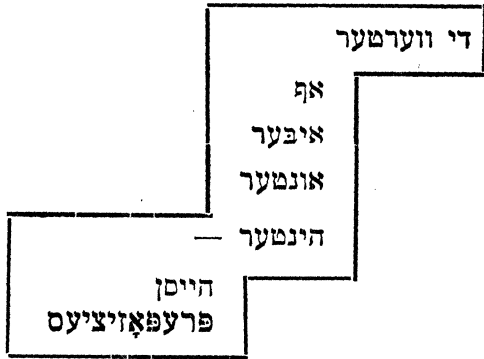
שטעל-אוף אזעלכע פראזעס, או דידאָזיקע סובסטאנטיוון זאָלן דאָרטן
 זיין סוביעקטן און אָביעקטן:
 ראָכל, כאַנע, לייזער, ברעגמאן. דער ברודער, די ברידער, קינדער, א
 וואלד.

פארשרייַבט, וועלכע נייע סובסטאנטיוון האָט איר זיך דערוויסט די
 לעצטע צייט.

10. פרעפאָזיציע

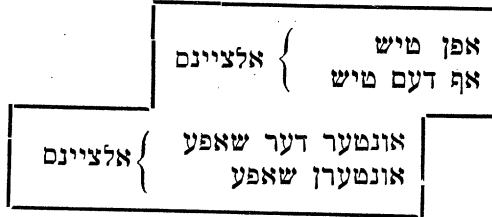
(1) דאָ שטייט דער טיש און די עטאזשערקע. דאָרטן שטייט די שאפע. אף דעם טיש שטייען טעלער. איבער דעם טיש הענגט א לאַמפּ. אף דער עטאזשערקע ליגן ביכער. וואָס וואלגערט זיך דאָס דאָרטן אונטער דער עטא-זשערקע? הינטער דער עטאזשערקע האָט זיך אָנגעקליבן שפינוועבס. זי קאָן איז ארונטערגעקראָכן אונטער דער שאפע. אָט איז זי שוין פארקראָכן הינטער דער שאפע. (2).

נאָך א פרעפאָזיציע איז דער פּאשטימוואָרט,
 אויב ערשמער מין — דעם, אויב צווייטער
 מין — דער.

און אין מערצאָל? — געפינט אליין.

אפן טיש שטייען טעלער. איבערן טיש הענגט א לאָמפּ. אפן עטאזשע-
רקע ליגן ביכער. וואָס וואלגערט זיך דאָס דאָרטן אונטערן עטאזשערקע? די
קאץ איז ארונטערגעקראָכן אונטערן שאַפּע. (4)

שרייבט-אוף עטלעכע פראזעס מיט די ווערטער:
אפן, איבערן, אונטערן, הינטערן.

דערנאָך מאכט איבער: אפן — אף דעם אָדער אף דער

איבערן	— איבער דעם	— איבער דער
אונטערן	— אונטער דעם	— אונטער דער
הינטערן	— הינטער דעם	— הינטער דער

פארשרייבט:

הינט האָבן מיר געלערנט פּרעפּאָזיציעס: אף,
איבער, אונטער, הינטער, און מיר האָבן געלערנט,
אז נאָך א פּרעפּאָזיציע איז דער באשטימוואָרט אנ-
שטאָט דער — דעם, און אנשטאָט די באַ איינ-
צאָל — דער.

היימישע ארבעט:

שרייבט-איבער, שטרייכט-אונטער סוביעקטן מיט איין שטריך, אָביעקטן
מיט צוויי און סובסטאנטיוון מיט פּרעפּאָזיציעס — מיט דריי.

אָט שטייט א טיש. איך זע דעם טיש. אפן טיש ליגט א טישטעך. מיר
וועלן באלד עסן ווארמעס. ס'איז צוגעלאָפן די קאץ. איך האָב אָפּגעטריבן די
קאץ. די קאץ האָט זיך באהאלטן הינטער דער שאַפּע. די שאַפּע שטייט דאָרטן.
די מאמע האָט געעפנט די שאַפּע. זי האָט אַרויסגענומען טעלער. די מאמע
האָט געשטעלט די טעלער אפן טיש.

11. נאך פּרעפּאָזיציעס

	צווישן	אין	צף (1)
ארום	פּון	אינמיטן	איבער
	צו	אנטקעגן	אונטער
פארביי	דורך	לעם, לעפן	הינטער
(2)			

לעם } לעפן } אלציינס

איך בין געגאנגען דורכן גאַרטן
 איך בין געגאנגען דורך דעם גאַרטן
 ער גייט צו דעם כאווער
 ער גייט צום כאווער

צווישן וואלד אין די ביימער זיינען געוואָקסן
 בלומען.

ווי דארף מען דאָס פאריכטן? (4)

דערשריבט די פאסיקע פרעפאזיציע:

- ער זיצט דעם בארג.
- דער לאַמפּ הענגט סטעליע.
- ביידע ביכער ליגן די העפטן.
- דער וואלד געפינט זיך שטאָט.
- די קראָמען שטייען כּוּרן.
- איך שטיי דעם שפיגל.
- די קינדער דרייען זיך דעם טיש.
- איך ווארף א שטיינדל דעם דאך.
- קענסט איבערשפּרינגען דעם פּאַרקן?
- וועמען גייסטו?

— אף וואָס טראַגט א מילנער א הימל?
(אגל דאָג)

פארשריבט, וועלכע פרעפאזיציעס האָט איר היינט געלערנט.

היימישע ארבעט:

טראכט צו א קורצע דערציילונג, או דאָרטן זאָל זיין ניט ווייניקער ווי 5 פרעפאזיציעס. די פרעפאזיציעס שטרייכט אונטער.

12. נאָך פרעפאזיציעס

(1) כאווער „סירקאָ“

איך מיין, אז נאָכן נאָמען אליין איז ניט שווער צו שטויסן זיך, אז סירקאָ איז געווען ניט קיין מענטש, נאָר א הונט, א געוויינלעכער הונט מיט א גרויער פעל, וואָס דעריבער האָט ער געהייסן „סירקאָ“.

אסאך, אסאך הינט וואָלטן זיך ווינטשן האָבן אזא אויסקומעניש מיט אזעלכע קעסט, ווי סירקאָ האָט געהאט. פונעם שענסטן און פונעם בעסטן האָבן אים כעוורע ארויסגעטראָגן אין די קעשענעס, פארשטייט זיך, בעסאָד-סוידעס, אז קיינער זאָל ניט זעען און אפילע ניט אָנשטויסן זיך, וואָרעם סיוואָלט גע-קאָנט זיין זייער מינעס פאר ביידע צדאָדים. סירקאָ האָט שוין געוויסט די צייט פון אָנבניסן, פון ווארמעס און פון וועטשערע און האָט שוין ארויסגע-קוקט מיט אלע אויגן, ווען וועט מען אים שוין ארויסטראָגן פון אלע גוטע זאכן. ער האָט שוין געוויסט אפילע, בא וועמען, אין וואָסער א קעשענע אָנ-צושמעקן, און האָט שוין אליין געשטופט די מאָרדע אהין — א הונט א כאָכעס! (2).

א מיידעלע גייט ארָאָפּ פֿון טרעפּ און האלט אין האנט א קריגעלע.
 — פאמעלעך, פאל ניט ארָאָפּ, זאָגט מען איר פֿון שטוב.
 — ניין, איך וועל ניט פאלן: איך האלט זיך פארן הענטל פֿון קריגעלע.
 שרייבט-איבער און שטרייכט-אונטער די פּרעפּאָזיציעס (דאָ איז פאראן איין פּרעפּאָזיציע א נייע).

* די מאמע איז געגאנגען מיט איר קליין מיידעלע שפאצירן. איז דאָס מיידעלע אוועקגעלאָפֿן ווייטער און האָט זיך פארבלאָנדזשעט. איז זי צוגעגאנגען צו א מיליציאָנער און געפרעגט: עפּשער האָט איר געזען א מאמע אָן א קליין מיידעלע?
 * שרייבט-איבער און שטרייכט-אונטער די פּרעפּאָזיציעס (איינע איז דאָ א נייע).

ביז ווארמעס לערנען מיר, און נאָך ווארמעס רוען מיר. מיר לערנען היינט וועגן פּרעפּאָזיציעס. (3)

ער וועט א רבעטן ביזן וועטשערע. מיר האָבן היינט גערעדט פֿון פּויגלען. (4)	* איך וועל גיין ביז דעם בריק. ער איז געגאנגען פֿון שול.
---	--

פֿון וואָס גייט מען שטיוול?
 מיט וואָס גייט מען שטיוול?
 צו וואָס גייט מען שטיוול?
 (5)

* ער באַ מיט זיך טרעפֿן.
 וואָס פאר א פּרעפּאָזיציעס זינען דאָ פאראן?
 'אלאס לל טואס אל'
 'לל ללא סל: סלאוואלאלל לל אלל':

פארשרייבט, וועלכע נייע פּרעפּאָזיציעס האָט איר היינט גע-
 לערנט. (6)
 היימישע ארבעט:

שרייבט-איבער, שטרייכט-אונטער די פּרעפּאָזיציעס:
 גיטעלע האָט שוין לאנג געטרוימט וועגן א ווארעמן מאנטל. ביז דעם יאָר פלעגט זי טראָגן דער עלטערער שוועסטערס מאנטלען. איצט איז בא איר שוין דאָ א נוטער מאנטל פֿון פּינער צינג און מיט שיינע קנעפּ. געקומען אין שול, האָבן זיך אלע כאווערטעס געשמעלט ארום גיטעלען און געווינטשעוועט איר טראָגן אים געזונטערהייט. גייט ווער פארביי גיטעלען שמעלט מען זיך אָפּ. נאָך די לימודים גייט גיטעלע אהיים, זעט זי — א קנעפל האלט זיך אָף איין האָר. האָט זי מוירע, זי וועט בלייבן אָן א קנעפל. לעם שול וווינט יענטל. גייט גיטעלע צו איר ארין און מאכט עס צורעכט. דעם מאנטל הענגט זי שטענדיק אָף אן אָרט. פארן אָנטאָן פּוצט זי אים, איז ער טאקע ריין.

13. איך, מיך, מיר

שמועלקע און דער קוכן

די מאמע האָט אָפגעבאקט א קוכן און טיילט די קינדער. שמועלקע קוקט, ווי זי שניידט אָפ א פענעץ. מיינט ער, אז דאָס איז פאר דער שוועסטער. מאכט ער:

— זע, אזא גרויסן שטיק קוכן פאר עטעלען?
זאָגט די מאמע:

ס'איז נישט פאר עטעלען, ס'איז פאר דיר.
אז ער האָט דערהערט, אז ס'איז פאר אים, נישט פאר איר, מאכט ער עין:

פאר מיר? אזא קליין שטיקעלע?

שרייבט-איבער און שטרייכט-אונטער יעדע פרעפאָזיציע מיט איין שמריך און דעם וואָרט, וואָס נאָך דער פרעפאָזיציע, מיט צוויי שמריכן.

איך מיין, אז דער קוכן איז פאר מיר
דו מיינסט, אז דער קוכן איז פאר דיר
ער מיינט, אז דער קוכן איז פאר אים
זי מיינט, אז דער קוכן איז פאר איר

איך רייד צו אים
ער רעדט צו דיר
דו רעדסט צו איר
זי רעדט צו מיר

איך רייד צו דו
דו גייסט פון ער
ער שפאצירט מיט זי
וואָס ווילסטו פון איך?

פאריכט די גרייזן. (1)

פרעגט ער מיך, וואָס וויין איך
זאָג איך, וויאזוי זאל איך נישט וויינען?
מ'ישע פרעגט מאַטלען
ער פרעגט מיך

וועלוול זוכט מיך, און איך באהאלט זיך
וועלוול זוכט דיך, און דו באהאלסט זיך
וועלוול זוכט אים, און ער באהאלט זיך
וועלוול זוכט זי, און זי באהאלט זיך (2)

איך — סוביעקט

מיך — אָביעקט

נאָך א פרעפּאָזיציע — מיר

דו — סוביעקט

דיך — אָביעקט

נאָך א פרעפּאָזיציע — דיר

ער — סוביעקט

אים — אָביעקט

נאָך א פרעפּאָזיציע — אים

זי — סוביעקט

זי — אָביעקט

נאָך א פרעפּאָזיציע — איר

איך גיי צו צו דער קאָץ און הייב זיך אָן מיט איר אונטערשפּילן.
סטאַי! סלוזש! זאָג איך צו איר און שנעל זי אין נעזל ארײַן. פארמאכט זי
די אויגן... (3)

סוביעקט	אָביעקט	נאָך א פרעפּאָזיציע
איך	מיך	מיר
דו	דיך	דיר
ער	אים	אים
זי	זי	איר

איך האָב דיך געזוכט און געזוכט,
לעסאָף האָב איך דיך דערזען פּונדערווייטן.
פּין איך צו דיר צוגעגאַנגען.
און דו נעמסט און גייסט-אוועק. (4)

דערשריבן:

איך גיי, און ער גייט נאך מיר, ער וויל מיך אַניאָגן
 דו גייסט, און ער גייט נאָך . . . ער וויל . . . אַניאָגן
 זי גייט
 ער גייט
 מיר גייען
 איר גייט
 זיי גייען

סוביעקט	אָביעקט	נאָך א פרעפּאָזיציע
מיר	אונדז	אונדז
איר	איך	איך
זיי	זיי	זיי

(5)

היימישע ארבעט:

אופשריבן א דערצײלונג מיט די ווערטער, וואָס איר האָט היינט גע-
 לערנט (איך, מיר, א. א. וו.).

14. וועגן שרייבן ריכטיק

קיווע איז בא זיך זייער גרויס, אז מע זאטשעפעט אים, שרייט ער אויס:
 — צי וויסט איר, ווער איך בין? קיינער איז צו מיר ניט גלייך!
 ענפערט אים איינמאָל הערשל, א קלוגער יינגל:
 — אָהאַ! א קרומער איז צו דיר ניט גלייך! (1)

צו — פרעפּאָזיציע
 צי — פרעגוואָרט

(ליטווי.) אָביעקט — מיר, דיר, זי
 בא א פרעפּאָזיציע — מיר, דיר, איר

ער קוקט אָף מיר
 ער זעט מיך

דערשריפט, ווו מע דארף מיד, דיך, זי, און ווו מע דארף מיר, דיר, איר. (2)

	איך בין געווען בא לייען, האָב איך . . . ניט געטרעפן אינדערהיים.
זי	איך וועל מוזן גיין צו . . . נאַכאמאל
איר	
מיד	ער איז געקומען צו . . . און גערופן
מיר	. . . גיין שפאצירן
מיד	בוזי רעדט צו . . . און אירע אויגן לאכן.
מיר	עס פארדריסט . . . וואָס זי לאכט פון . . .
	קוקט זי . . . אין די אויגן און נעמט
מיד	. . . אָן בא דער האנט און זאָגט
מיר	צו . . . :שימעק!
	— איך האָב צו . . . א פאקאשע: פלייבן
דיך	מיט מיר א ווילע.
דיר	— אַכער די מאמע וועט דאָך . . . זוכן.
	טאַמער טרעף איך . . . דאָ נאַכאמאל,
דיך	וועל איך . . . אזוי אַנלערנען, אז דו
דיר	וועסט האָבן צו געדענקען.
	זי האָט מיד אַנגערופן באַם נאַמען, נאָר
זי	איך האָב . . . אָן קאַל ניט דערקאַנט.
איר	ערשט, אז כּיהאַב א קוק געטאָן אָף . . .
	האַב איך דערקאַנט: סײַז דאָך באַסיע.

שריפט-ארטאָ און שטריכט אונטער ווערטער מיט שין (ש) מיט א גלאַטן שטריך און ווערטער מיט סאַמעך (ס) מיט א זיגזאַג.

איינס און איינס איז צוויי,
צוויי און איינס איז דריי.
האַב איך מיר א לירעלע,
לידער-לידער-ליי.

איינס און צוויי איז דריי,
און נאָך איינס איז פיר,
שטייט א שטיבעלע געבוין,
אָן א דאך און אָן א טיר.

פיר און איינס איז פינף,
 און נאָך איינס איז זעקס,
 דאָרט אמאָל געלעבט א קאָטער,
 האָט געבאקן ער געבעקס.
 וווּ-זשע האלטן מיר? — בא זעקס.
 זעקס און איינס איז זיבן.
 וועגן דעם א שיינע מייסע
 וואָלט די קאץ געשריבן.
 זיבן, אכט און ניין,
 און נאָך איינס איז צען.
 קאָן די קאץ זיך ניט דערמאָנען,
 וואָס און ווער און ווען.

צווישן אלע שוסטער איז דער בעסטער שניידער יאָסל דער סטאַליער.
 ער מאכט א היטל, ליגט זי אפן קאָפּ ווי א הענטשקע.
 מיט איין שוועבעלע קען מען פארברענען א גאנצע שטאָט.
 מיט צוויי בייטשן שמייסט מען ניט.
 וועמען עס טוט וויי, יענער שרייט.
 דער אוישער איז ניט קיין באליישער.
 דער סייכל קומט נאָך די יאָרן.
 מע לעבט אָפּ זיבעציק יאָר און מע שטארבט ערשט א נאר.
 ארומגיין ליידיק איז אן אייסעק פאר ליידיקגייער.
 פון באָרשטש מיט ברויט ווערן די באקן רויט.
 בייס א סרייפע זשאלעוועט מען ניט די שויבן.
 פארשריבט:

הינט האָבן מיר געלערנט שרייבן ריכטיק די
 ווערטער צו און צי, די ווערטער מי, ד, די, ד,
 זי, און ווערטער מיט ש, מיט ס, מיט זש, מיט צ.

ווו לערנסטו זיך? — אין שול
 ווי לערנסטו? — גומ

(אוקר.)

(3)

ווי—וויאזוי

שרניבט צו, ווו מע דארף— ווו און ווו מע דארף ווי:
 — איז ער ערגעץ?— אנטלאָפן. דער שווארצער פֿעפער וואקסט.
 — האָסטו גענומען אזא געטראנק?— דאָרטן. . . אלע נעמען.
 — האָט א הונט א היים?— מע גיט אים עסן.
 — קומט די קאץ איבערן וואסער?— נאס.
 — מאכט מען א בייגל?— מע נעמט א לאָך און מע קלעפט ארום
 מיט טייג.

רעטעניש: הויך. . . א מויער,
 פרייט. . . א מויער,
 זים. . . צוקער,
 ביטער. . . גאל.

לאַמאַקס לc סאַלס א

יאנקל און מוישל גויען אין שול.

שרניבט-צו ווו מע דארף— און און ווו מע דארף— אין.
 יאנקעלע. . . עטעלע שפילן זיך. . . גערטעלע.
 דער פויער פירט. . . שניער. . . דאָס מינזל שלעפט. . . גריבל.
 עס שטייען אָפן טיר. . . מויער. . . עס גייט. . . שטוב דער גאסט.
 א פוילער. . . א קארגער זיצן שטענדיק בא זיך. . . שטוב.
 בא ליגנער איז זומער. . . ווינטער. . . איין מאָל.

אונטער דער שאפע און אף דער שאפע.
 הינטער דער שאפע און פאר דער שאפע.

שרניבט-צו ווו מע דארף— אונטערן און ווו מע דארף—
 הינטערן.

. . . שטוב. . . בוים בויעט דער שטעכלער זיך אהיים.
 . . . שטאָט שטייט א מיל, שטייען דאָרטן טורן פיל.
 אלע זוכן די האק און זי ליגט זיך. . . באנק און שווינגט.
 דאָס דאָרף ליגט. . . וואלד און. . . דאָרף ליגט דער גרויסער וועג.
 . . . אויון שטייט א קערבל, . . . קערבל זיצט א הון.

פארשריבט:

הינט האָבן מיר נעלערנט שרייבן ריכטיק ווו און
 ווי, און און אין, אונטער און הינטער.

היימישע ארבעט

קוקט-איבער אלץ, וואָס איר האָט פארשריבן אין העפט פונעם ערשטן
לימעד ביז היינט.

15. סובסטאנטיוו

(איבערכאזערונג)

(1) אָט זע איך זיי ווידער, די שוסטערס און באַנדערס,
מיט ברייטע „גוט-מאַרגנס“ און טונקעלע הענט.
איך גיי איבער געסלעך פון איינעם צום אנדערן,
זיי האָבן מיך אלע דערקענט.

אָט זע איך זיי ווידער, די שניידערס און שמידן,
פארווייט און פארלאָפן מיט ווינטן פון טעג,
די פראַסטע, די האַריקע, וואַכיקע יידן
מיט האמערס, מיט שערן, מיט זעגן און העק.

אָט זע איך זיי ווידער, נאָר לויטערע, אנדערע,
ניטאָ שוין אף פלייצעם די פינצטערע לאסט,
און איך בין שוין מער ניט קיין שטוביקער וואנדערער,
איך בין שוין אין שטעטל אין פרייען א גאסט.

אָט זע איך זיי ווידער, די שמידן און באַנדערס,
פארגרויט און פארעלטערט — איך האָב זיי דערקענט.
איך גיי איבער געסלעך פון איינעם צום אנדערן,
איך דריק זיי די האַריקע, וואַכיקע הענט.

(2)

פארשרייבט:

היינט האָבן מיר איבערגעכאזערט, וואָס מיר האָבן
געלערנט ביז אהער.

היימישע ארבעט

פארשרייבט די נייע ווערטער, וואָס איר האָט זיך דערוויסט די לעצטע
צייט. שרייבט באזונדער סובסטאנטיוו און אנדערע ווערטער.

16. טוונג. דרײַ פּערזאָנען

איך קום צו אורזעקן, זע איך, ער לייענט א בוך. פּרעג איך, וואָס לייענט ער. ענטפּערט ער: איך לייען „מאָטל פּייסי דעם כאַזנס“. בעט איך, מיר זאָלן לייענען צוזאַמען.

דערווייל קומט סימע. פּרעגט זי: קינדער, וואָס לייענט איר? זאָגן מיר: מיר לייענען „מאָטל פּייסי דעם כאַזנס“. וויל זי אויך לייענען. מאַכט אורזעל צו מיר: בערל, דו לייענסט בעסער פּון אונדו, לייען הויך.

לייען איך, און זיי הערן. מיר האָבן אזוי איבערגעלייענט 20 זייטלעך. אן אינטערעסאַנט ביכל. (1)
איך קום.

קומט סימע.

ער לייענט א בוך.

וואָס לייענט ער?

איך לייען.

דו לייענסט בעסער.

לייען איך.

איך לייען הייסט ערשמע פּערזאָן

— דו לייענסט — צווייטע —

— ער לייענט — דריטע —

— זי לייענט — אויך דריטע —

— סימע לייענט — אויך דריטע —

טוונג	סוביעקט	
לערן	איך	ערשמע פּערזאָן
לערנסט	דו	צווייטע פּערזאָן
לערנט	ער	דריטע פּערזאָן
	זי	

דערשריבן:

דו שפּאַצירסט	זי שרייבט	איך ניין
זי	איך	דו
ער	דו	ער
זי ניין	דו טומלסט	מוישע קומט
די מאמע . . .	ער	דו
דו	איך	וועלוול . . .

איך קויף	איך טרינק	דו שלעפסט
דער טאטע	דו	איך
דו	דאס קינד	ער

(2)

פארשריבט :

הײַנט האָבן מיר געלערנט וועגן דרײַ פּערזאָנען
בא א טונג.

איך לײען אײַן ערשטע פּערזאָן
דו לײענסט אײַן צווייטע פּערזאָן
ער אָדער זײ לײענט אײַן דריטע פּערזאָן

הײַמישע ארבעט

א שײַפעלע

ברעטלעך קויפט ער זיך פאר געלט, לאָזט ער זיך אין וועג אַרײַן,
שלאָגט ער זײ צוזאַמען. אײַנעם וועג דעם ווײַטן.
בױט ער זיך א שײַפעלע שפּרײט ער זיך א זעגל אױף
צו פאָרן אײבער יאמען. א לאַנגן און א בײַטן:

שפּרײט ער זיך א זעגל אױף,
בלאָזט אים אױף דער ווײַנט, —
ווײַנט, דו ווײַנט, זײַן שײַפל טראָג
צו יענעם ברעג געשווינד.

מאכט עס איבער אין ערשטער פּערזאָן: ברעטלעך קויף איך מיר... (3)

17. דרײַ פּערזאָנען אײַן מערצאָל

ענדערונג פון א טונג

לײענט אײַבער די דערצײלונג פון לימעד 16.

קינדער, וואָס לײענט איר?
מיר לײענען „מאָטל פײַסי דעם כאַזנס“.
וויפל קינדער לײענען צוזאַמען? (1)

מיר לײענען — ערשטע פּערזאָן מערצאָל
איר לײענט — צווייטע פּערזאָן מערצאָל
זײ לײענען — דריטע פּערזאָן מערצאָל

מאכט-איבער די ווייטערדיקע פראזעס פון איינצעל אין מערצעל:

- דאָס קינד לויפט אין גאס.
- דער שילער לייגט, שרייבט און מאַלט.
- די שוועסטער גייט.
- דער פּיאַנער איז אַרגאניזירט.
- די לערערקע קומט צו דער צייט.
- א פויגל זוכט עסן.
- א טויבער פארנעמט ניט קיין קלאנגען.
- איך לויף אין גאס.
- דו זעסט, וואָס עס טוט זיך?
- ער ווייס שוין אלץ.
- זי זאָגט עמעס.
- דו קענסט שרייבן.
- איך מאַל גוט.

(2)

- עפעס האָסטו זיך געענדערט, אוורעמל. איך דערקען דיך גאָר ניט.
- אָט דערקענסט דאָך מיך! עמעס, כּי האָב זיך אביסל געענדערט פּארן זומער, אָבער ניט שטארק. (3)

טוונג: לויפן		
ענדערונג פון דער טוונג לויפן:		
— איך לויף	{	I פּערו.
— דו לויפסט		II פּערו.
— ער לויפט		III פּערו.
— מיר לויפן	{	I פּערו.
— איר לויפט		II פּערו.
— זיי לויפן		III פּערו.

(4)

ערשמע פּערזאָן צווייטע פּערזאָן דריטע פּערזאָן	}	פּאראן 3 פּערזאָנען
איינצעל מערצעל	}	פּאראן 2 צאָלן

$$2 \times 3 = 6$$

מע האָט געפרעגט א האָן:
 — פארוואָס, אז דו קרייסט, פארמאכסטו די אויגן?
 ענטפערט ער:
 — ווילל איך קען אויסווייניק.

הינט האָבן מיר געלערנט דרין פערזאָנען אין מערצאָל
 און ענדערונג פון א טונג.
 מיר לייענען הייסט ערשמע פערזאָן מערצאָל,
 איר לייענט הייסט צווייטע פערזאָן מערצאָל,
 זיי לייענען הייסט דריטע פערזאָן מערצאָל.

אז מע זאָגט אָדער מע שרייבט-אָן אלע דרין פערזאָנען
 איינצאָל און אלע דרין פערזאָנען מערצאָל פון א טונג,
 הייסט עס — מע ענדערט די טונג.

היימישע ארבעט: פארפילן די לידיקע קעסטעלעך.

זיי	איר	מיר	ער	דו לייענסט	איך לייען	לייענען
					איך לויף	לויפן
			זי שווינגט			שווינגן
				דו זעסט		זען
		מיר שרייבן				שרייבן
				דו הערסט		הערן
	איר גראָבט					גראָבן
זיי האַרעווען						האַרעווען
			ער פרעגט			פרעגן
					איך הוסט	הוסטן

18. נאָך וועגן ענדערונג פון א טוינג

איך שפרינגסט

איך פייפט

איך מאָלן

וועלכע אויסיעם דארף מען דא פארמעקן?

דו מאָל

ער פייפט

מיר עס

איר נעמ

זיי ווייס.

וועלכע אויסיעם דארף מען דא צושרייבן? (1)

איך לויף	ערשטע פערזאן	} איינצאל
דו לויפט	צווייטע פערזאן	
ער לויפט	דריטע פערזאן	
מיר לויפט	ערשטע פערזאן	} מערצאל
איר לויפט	צווייטע פערזאן	
זיי לויפט	דריטע פערזאן	

איך קום	I פערזאן	} איינצאל
דו קומסט	II פערזאן	
ער קומט	III פערזאן	

מיר קומען	I פערזאן	} מערצאל
איר קומט	II פערזאן	
זיי קומען	III פערזאן	

(2)

אין מערצאל ערשטער און דריטער פערזאן איז אמאל צום סאָף
נאר א נון (ז), אמאל אן אַניען נון (עז).

דערשריפטן :

איך גיי	איך זע	איך הער	איך גיב	איך נעם
— מיר	— מיר	— מיר	— מיר	— מיר
— זיי	— זיי	— זיי	— זיי	— זיי
איך בלייב	איך קני	איך שרייב	איך ניי	איך שטיי
— מיר	— מיר	— מיר	— מיר	— מיר
— זיי	— זיי	— זיי	— זיי	— זיי

אוי, העלפט מיר, קינדער, אונטער,
 קיין קויכעס איז נישטאָ.
 געקומען איז דער ווינטער,
 דער ווינטער איז שוין דאָ.

ער פֿרעגט קיינעם קיין דייַעס,
 ער קומט ווי צו זיך אהיים,
 מיט דער ווייסער באָרד און פייַעס,
 מיט דער ווייסער גרויסער ברעם.

דורך טאָל און וועלדער יאָגט ער,
 געהויקערט צו דער ערד,
 מיט זיך א בעזעם טראָגט ער,
 און קערט, און קערט, און קערט.

ער פֿרעגט — איך פֿרעג, מיר פֿרעגן
 ער יאָגט — איך יאָג, מיר יאָגן
 ער טראָגט — איך טראָג, מיר טראָגן (3)

זינגען	זינקען
איך זינג	איך זינק
דו זינגסט	דו זינקסט
ער זינגט	ער זינקט
מיר זינגען	מיר זינקען
איר זינגט	איר זינקט
זיי זינגען	זיי זינקען

ער זינקט אין בלאַטע.
 ער זינגט לידער. (4)

פארשריפט :

הינט האָבן מיר געלערנט ווייטער וועגן ענדערונג פון טוינגען. מיר האָבן געלערנט, אז מע דארף שרייבן פרענט מיט א גימל (ג).

היימישע ארבעט

ענדערט די טוינגען:

זשאלעווען, וויגן, פיקן, גיין. קומען, נעמען, בלייבן, פרווון.

19. נאָך וועגן ענדערונג פון טוינגען

(1) דערשריפן:

איך קלעפּ	איך לעב	איך רוק
דו —	דו —	דו —
ער —	ער —	ער —
מיר —	מיר —	מיר —
איר —	איר —	איר —
זיי —	זיי —	זיי —
איך פרווון	איך בראַק	איך שלאַג
דו —	דו —	דו —
ער —	ער —	ער —
מיר —	מיר —	מיר —
איר —	איר —	איר —
זיי —	זיי —	זיי —

איך גיב	איך האַב	איך האַפּ געשריפן
דו גיסט	דו האַסט	דו האַסט געשריפן
ער גיט	ער האַט	ער האַט געשריפן
מיר גיבן	מיר האַבן	מיר האַבן געשריפן
איר גיט	איר האַט	איר האַט געשריפן
זיי גיבן	זיי האַבן	זיי האַבן געשריפן

שרייבט עם איבער:

- דו גיסט מיר מיי?
 — אַט גיס איך אָן, גיב איך דיר.

הינט האָבן מיר געלערנט, ווי שרייבן ריכטיק ענדערונגען פון טוינגען.

היימישע ארבעט

פארשרייבט, וועלכע נייע טוונגען האָט איר זיך דערוויסט די לעצטע צייט.
שרייבט איבער דעם געדיכט פון דער פארגעבונג 16 אין ערשטער פער-
זאָן מערצאָל.

20. צייטוואָרט, דריי צייטן

פאראיאָרן האָבן מיר געלערנט אין דער צווייטער גרופע, היינט לערנען
מיר אין דער דריטער, איבעראיאָר וועלן מיר לערנען אין דער פערטער.
מיט א כוידעש צוריק האָבן מיר געלערנט וועגן פרעפאָזיציעס, איצט לער-
נען מיר וועגן טוונגען. אין א כוידעש ארום וועלן מיר לערנען עפעס אנדערש
צייטן בייטן זיך: פריער האָט יאָסל געהאלטן א קראָם, איצט איז ער
אין קאָלאָניע און באארבעט די ערד. (1)

א טוונג קען מען טאָן אין פארשיידענע צייטן:
אין איצטיקער צייט (מע טוט איצט)
אין פריערדיקער צייט (מע האָט געטאָן פריער)
אין שפעטערדיקער צייט (מע וועט טאָן שפעטער)
דעריבער רופט מען א טוונג צייטוואָרט.

זאָג אונדז, גוטער פעטער,
פעטער שנייער, זאָג, פארוואָס
האָסטו מיט דעם שניי דעם קאלטן
צוגעדעקט דאָס גרינע גראָו.

— איך וועל היטן אייך די גרעזלעך
פון די קאלטע ווינטער-פרעסט,
און אז ס'וועט דער פריילינג קומען,
האָט איר ווידער גרינע געסט. (2)

איך בין געגאנגען	איך האָבן גענומען
דו ביסט געגאנגען	דו האָסט גענומען
ער איז געגאנגען	ער האָט גענומען
זי איז געגאנגען	זי האָט גענומען
מיר זיינען געגאנגען	מיר האָבן גענומען
איר זייט געגאנגען	איר האָט גענומען
זיי זיינען געגאנגען (3)	זיי האָבן גענומען

איך בין, דו ביסט, ער איז, מיר זינען, איר זינט, זיי זינען:
געבליבן, געגאנגען, געוואקסן, געווארן, געווען, געזעסן, געלאפן,
געלעגן, געפאלן, געפארן, געפליגן, געקומען, געשוואמען, געשמאען,
געשטארבן, געשלאפן, געשפרונגען.
און נאך עטלעכע, וואָס מירן לערנען שפעטער.
אויב איר וועט אמאָל ניט וויסן, צי מע דארף זאָגן באַ עפעס אַ טונג
„ער האָט“ צי „ער איז“ — טוט אַ קוק אין אַט דער טאַבעלע. (ז. 41)

א זאווערוכע

שוואַרצער אָוונט,
ווייס פאַרשנייט,
ס'ווייט און ווייט;
קוים דער גייער פאלט נישט אום.
און דער ווינט, ער איז פאַרלאָפן
אלע שטעגן אום — ארום.
דער ווינט האָט צעקרייזט
דעם שנייעלע ווייסן;
דיין שריט איז ניט דרייסט —
אַ מוירע צו שפּרייזן:
דו גייסט אפן אייז.
ס'האָט צעשפּילט זיך דאָס געווייטער,
און עס דרייט, און עס שיט,
ס'קאָן פאַרבלאָנדזשען אַ געניטער
בא די ערשטע צוויי דריי טריט.
דרייט דער שניי אין ווילד געפּיל,
הייבט דער שניי אַ ווייסן זייל.
אוך, אַ שניי, אַ זאווערוכע!

שרייבט ארויס אין צוויי רופריקעס די טונגען פון איצטיקער
צייט און פון פריערדיקער צייט. (4)

— צו וואָס האָסטו אַריינגענומען אַ ראָב אין שטוב אַרײַן?
— מע זאָגט, אז אַ ראָב לעבט דרייַהונדערט יאָר, וויל איך זען, צי
ס'איז עמעס. (5)

פארשרייבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט. (6)

היימישע ארבעט

פארפילט די ליידיקע קעסטלעך.

איצטיקע צייט	פריערדיקע צייט	שפעטערדיקע צייט
איך פאל		
	זי האָט געלאכט	
		איר וועט גיין
זיי טרינקען		
		מיר וועלן עסן
	דו האָסט געלאכט	
		זי וועט שווימען
דו לויפט		
ער קומט		
	איר האָט געשריבן	
		זיי וועלן וואשן
דו גראַפסט		
		ער וועט שימן
	זי האָט גענומען	

21. נאך וועגן צייטווארט

- (1) איך וועל נעמען
 דו וועסט נעמען
 מיר וועלן נעמען
 איר וועט נעמען
 זיי וועלן נעמען* (2)

אינאָוונט

הערט, דער ווינט אינדרויסן ברומט.
 מיט לאנגע נעכט דער ווינטער קומט!
 זאָגט א מיידל: ווינטער-נעכט
 גאַרניט שלעכט.
 איך פארליר קיין אייגנבליק--
 כ'העפט און כ'שטריק,
 כ'שטעפ און כ'ניי,
 כ'זינג א לידעלע דערבײַ,
 און דער אָוונט איז פארבײַ! (3)

אלציינס	{	כ'העפט איך העפט
---------	---	--------------------

יאם-ליד

כ'האָב פארגעסן אלע ליבסטע,
 כ'האָב פארלאָזט מיין אייגן הויז,
 כ'האָב דעם יאם זיך אָפגעגעבן:
 טראָגט מיך יאם צום מוטערס שויס!
 און דו מיררעו-ווינט געטרייער,
 טרייבסט מיין שיף צו יענעם ברעג,
 וואָס מיין הארץ מיט אָדלער-פליגל
 זוכט שוין לאנג צו אים א וועג.

ברענג מיך נאָר אהין בעשאַלעם,
 נאָכדעם פלי זיך דיר צוריק.
 גריסן זאָלסטו אלע ליבסטע
 און דערצייל זיי פון מיין גליק. (4)

אנשטאָט אײך נײַ, קען מען זאָגן כײַ כײַהאַב כײַוועל	אײך האָב אײך וועל
--	----------------------

אײך נעם — אײז צוויי ווערטער
כײַנעם — אײז אײן וואָרט,
נאָר נאָכן כ שרײַבט מען א שטריכל (1)

(5)

אײך וועל — אײז צוויי ווערטער.
אײכיל — אײז אײן וואָרט
נאָר נאָכן כ שרײַבט מען א שטריכל

כײַוועל נעמען	}	=	אײך וועל נעמען
אײכיל נעמען			דו וועסט נעמען
דײַסט נעמען	}	=	ער וועט נעמען
עײַט נעמען			זי וועט נעמען
זײַט נעמען	}	=	מיר וועלן נעמען
מײַרן נעמען			איר וועט נעמען
אײַרט נעמען	}	=	זיי וועלן נעמען
זײַלן נעמען			

מײַוועט נעמען	}	=	מע וועט נעמען-
מעײַט נעמען			

פארשרײַבט, וואָס האָט איר הײַנט געלערנט. (6)

הײַמישע ארבעט.

שרײַבט אױף א דערצײלונג מיט געקירצטע ווערטער כײַ (אנשטאָט אײך).

און אנד.

22. נאָך וועגן צייטן

נעכטן קום איך אין ערל, ערשט עס איז א גערודער.
פרעג איך: וואָס איז? זאָגט מען מיר: אונדזער זשוטשקע איז פארפאלן געוואָרן.

זשוטשקע איז נאָך היינט אויך ניטאָ. מיר האָבן אים געזוכט נעכטן, מיר זוכן אים היינט און נאָך אלץ ניט געפונען. (1)

אמאָל זאָגט מען א צייטוואָרט מיט אן איצטי-
קער צייט, כאָטש די טוונג איז א פריערדיקע.
דאָס מאכט די דערציילונג לעבעדיקער

א גאנצן טאָג האָבן מיר געזוכט זשוטשקען, אויסגעווען אומעטום.
וועלוול איז זיכער, אז זשוטשקע וועט אליין קומען צוריק.
מאָרגן קומט זשוטשקע צו אונדז, — אזוי זאָגט וועלוול. מיר האָבן בא-
שלאָסן, טאָמער וועט נאָך זשוטשקע מאָרגן ניט זיין, הענגען מיר אויס א
מעלדונג. (2)

אמאָל זאָגט מען אן איצטיקע צייט, כאָטש די טוונג איז א
שפעטערדיקע. דאָס מאכט די רייד זיכערער.

דער קליינער פּיאַנער

צייט זיך אויס דאן שימעלע
און הייבט אוף הויך זיין קאָפּ,
און מאכט מיט הענט און פיסעלעך,
מיט פיסעלעך טאָפּ-טאָפּ.

דאן זאָגט די מאמע שימעלען:
נו, שימעלע, זיי גרייט!
הייבט שימען אוף א הענטעלע
און ענטפערט: שטענדיק גרייט! (3)

געקויפט האָט מאמע שימעלען
א שטערנדל א רויטס.
האָט שימעלע עס אָנגעטאָן
און האָט זיך שטארק געפרייט.

זאָגט די מאמע שימעלען:
קום, שימעלע, אהער!
באווייז נאָר די מיט די פיסעלעך,
ווי גייט א פּיאַנער?

אמאָל פלעגט מײן ברודער אָפּט פארפאלן ווערן. אָט שטייט ער באם
שטוב און מיטאמאָל — ניטאָ דאָס ינגל. מיר אלע פלעגן ארויסלויפן אים זוכן.
פיל מאָל פלעגן מיר ארומלויפן באם טיפּ און אין פעלד, און ער פלעגט זיך
גאָר זיצן ערגעץ אפן הויף באגראָבן און עפּילן זיך. וויפל מיר פלעגן ניט
שרייען, פלעגט ער ניט ענטפערן.

איינמאל איז ער אזוי אנשלאָפן געוואָרן אף די היי און געבליבן דאָרטן
נעכטיקן. באַנאכט האָט ער זיך דערשראָקן. פון דעמאָלט אָן ווערט ער שוין
ניט פארפאלן. (4)

פילמאָליקע טונג

איך פלעג גיין
דו פלעגסט גיין
ער פלעגט גיין
זי פלעגט גיין
מיר פלעגן גיין
איר פלעגט גיין
זיי פלעגן גיין

ער פלעגט גיין	}	אלציינס
ער פלעג גיין		

מיין קעצעלע

איך האָב געהאט א קעצעלע,
א קעצעלע א ווייס,
מיט אויערלעך צוויי שפיציקע
צו שפירן נאָך די מינו.

מיט אויגעלעך צוויי געלינקע
ווי עמעסער בורשטין,
וואָס פלעגן אָפט זיך אָנצינדן
און פינקלען גאָלדיק-גריין.

איר קליינע ווייסע פעלכעלע
געהאט האָט צארטע האָר,
וואָס זי פלעגט טאָמעד רייניקן
און האלטן טאָמעד קלאָר.

און טאָמער פלעגט א טראָפעלע
ארופאלן אף איר,
דאן פלעג זי נעמען פוצן זיך
און וואשן אָן א שיר.

דאָס קליינע ווייסע קעצעלע
געווען איז זייער קלוג:
זי האָט געוויסט דאָס ווינקעלע,
ווי ס'שטייט פון מילך דער קרוג.

און וווּ דאָס טעפל פוטער איז,
פון שפיין-אלמער דעם פלאץ.
א גרויסע גרויסע נאשערן
געווען איז מיין קאץ.

שריבט איבער, שטריכט אונטער די פילמאָליקע טוונגען (5)

* איך האָב מיט כעוורע געשפילט זיך אין שטיבן
(אָ, ווי ווייט איז יענע צייט פון אונדז, ווי ווייט).
ניט איינמאָל געקלאפט בא שכינים שויבן
און מיט כעוורע אף בעזעמער גערײט.

אָ, איך געדענק מיין רעבע וועלוול מיט זיין כידער,
זיין באהעלפער און זיין קאנטשעק און זיין ווייב,
כ'פלעג נאָך פרעגן קאשעס בא מיין זיידנט סיידער
(אָ ווי ווייט איז יענע צייט פון אונדז, ווי ווייט). * (6)

פארשריבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט. (7)

היימישע ארבעט

שרייב-אוף, ווי דו האָסט זיך איינמאָל שטארק דערפרייט.

23. וואָלט

מיין ברודער עליע גייט-ארום אָן א שטאָך ארבעט. ער קאָן ניט טאָן
דאָס, וואָס אונדזער כאווער פיניע טוט. פיניען, לעמאָשל, שטייט אָן געמען א
לאַפעטע ווינטער און רייניקן דעם שניי פון דער גאס. עליע זאָגט, אז ער
וואָלט אויך געגאנגען רייניקן דעם שניי, נאָר ניט אין גאס. זאָגט צו אים
פיניע: וואָס דען האָסטו געוואָלט? מע זאָל דיר אריינטראָגן דיין פאָרציע
שניי אין שטוב אריין? (1)

פיניע רייניקט דעם שניי.
עליע רייניקט דעם שניי.
עליע וואָלט גערייניקט דעם שניי,
נאָר ניט אין גאס.

רייזל דערציילט: כ'האָב געזען א מענטשן, איז ער שוין אלט 96 יאָר:
ענטפערט פֿיזול: ס'איז גאָרנישט קיין סאך. ווען מײן עלטערזיידע וואָלט
געלעבט, וואָלט ער שוין אלט געווען העכער הונדערט יאָר! (2)

מוישל האָט געקויפט א בוך.
ער וואָלט געקויפט א העפט אויך,
איז קיין געלט ניט געווען. (3)

וואָלט	טאקע
איך וואָלט געקויפט	איך האָב געקויפט
דו וואָלסט געקויפט	דו האָסט געקויפט
ער וואָלט געקויפט	ער האָט געקויפט
זי וואָלט געקויפט	זי האָט געקויפט
מיר וואָלטן געקויפט	מיר האָבן געקויפט
איר וואָלט געקויפט	איר האָט געקויפט
זיי וואָלטן געקויפט (4)	זיי האָבן געקויפט

* מוישל גייט אין שול.
רייזל וואָלט אויך געגאנגען אין שול,
האָט זי קיין שיד ניט.

* מוישל האָט געקויפט א בוך.
ער וואָלט געקויפט א העפט אויך,
איז קיין געלט ניט געווען.

* מאשע וועט מאָרגן אָנטאָן אירע נייע קאלאָשן.
זי וואָלט אָנגעטאָן א נייעם מאנטעלע אויך,
דארף מען נאָך אים פריער קויפן.

וואָלט	טאקע	*
איך וואָלט געקויפט	איך קויף	איצט פריער שפעטער
איך וואָלט געקויפט	איך האָב געקויפט	
איך וואָלט געקויפט	איך וועל קויפן	

(5)

אמאָל איז געגאנגען א פריער אין פעלד. דערזעט ער פונדערווייטנס א
האָז. טראכט ער: כ'וועל כאפן דעם האָז און וועל אים פארקויפן. פארן געלט
וועל איך קויפן א הון. די הון וועט לייגן אייער, וועט אויסזיצן הינדעלעך.
די הינדעלעך וועל איך אויסהאָדעווען און פארקויפן, און וועל קויפן א כאזער.

דער כאזער וועט האָבן 12 כאזירימלעך. וועל איך זיי אויסבייטן אף א קו.
 די קו וועט זיך קעלבן. וועל איך פארקויפן די קו און די קאלב און וועל
 קויפן א הויז. צום הויז וועל איך דינגען א שוימער, וועל איך גיין זען, צי
 ער היט גוט. און טאָמער וועל איך דערזען א גאנעו וועל איך א געשריי
 טאָן: „כאפט דעם גאנעו!“

דערביי האָט ער זיך פארגעסן, ווו ער איז, און טאקע א געשריי געטאָן.
 האָט זיך דער האָז דערשראָקן און איז אנטלאָפן. (6)

* זיצן, זיצן זיבן קינדער

בא א קוואל און ברוגען,

בא א קוואל און ברוגען;

זאָט איינער צו דעם אנדערן:

וואָלט מיין טאטע קומען,

וואָלט מיין טאטע קומען —

וואָלט איך זיך פארשטעלט פאר א האָז,

וואָלט איך געשפרונגען איבערן גראָז,

וואָלט מיר וויל באקומען

וואָלט מיר וויל באקומען.

אלציינם { * וואָלט מיין טאטע קומען
 וואָלט מיין טאטע געקומען

אלציינם { * איך וואָלט געקויפט
 איך וואָלט קויפן

פארשריבט, וואָס האָט איר הינט געלערנט. (7)

היימישע ארבעט

שריבט-אוף, וואָס וואָלט געווען, ווען דער פויער וואָלט געכאפט דעם

האָז.

24. עטלעכע שווערערע צייטווערטער

איך זיין אין שטוב

דו זיצסט אין שטוב

ער זיצט אין שטוב (1)

דערשריבן:

איך קרייז	איך וויש	איך בינד	איך לינד
דו . . .	דו . . .	דו . . .	דו . . .
ער . . .	ער . . .	ער . . .	ער . . .
זי . . .	זי . . .	זי . . .	זי . . .

(2)	איך לינד		ער לינדט צאָרעם
	איך לי		ער לינט געלט

איך רעד, איך רייד
 דו רעדסט
 ער רעדט
 מיר רעדן, מיר ריידן
 איר רעדט
 זיי רעדן, זיי ריידן

איך לאָז	איך עס
דו לאָזט	דו עסט
ער לאָזט	ער עסט
זי לאָזט	זי עסט
מיר לאָזן	מיר עסן
איר לאָזט	איר עסט
זיי לאָזן	זיי עסן

דערשריבן:

איך רייס	איך ווייז	איך בלאָז
דו . . .	דו . . .	דו . . .
ער . . .	ער . . .	ער . . .
זי . . .	זי . . .	זי . . .

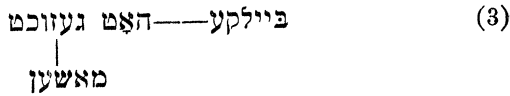
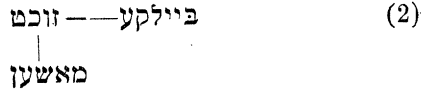
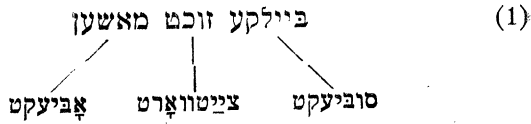
(3)

שמעלט און פראזעס מיט די צייטווערטער:
 דו זיצסט, דו ווייסט, ער פארבינדט, איר פארבינדט, איר לינט,
 איר לינדט, איך האָב גערעדט, זיי האָבן גערעדט, איר רעדט.
 פארשריבט:

הינט האָבן מיר געלערנט, ווי מע ענדערט די צייטווערטער: זיצן,
 וואשן, באַדן, רעדן, עסן, לאָזן, און אנדערע ענלעכע.

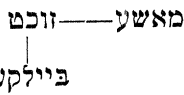
היימישע ארבעט
 פארשריבט, וועלכע נייע ווערטער האָט איר זיך דערוואוסט די לעצטע
 צייט. שרייבט באזונדער סובסטאנטיוון, צייטווערטער און אנדערע ווערטער.

25. סכעמעס פון פראזעס

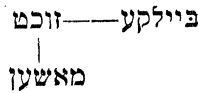
אופשטעלן סכעמעס צו די פראזעס:
 א פויער האט דערזען א האז.
 איך וועל כאפן דעם האז.
 איך וועל אים פארקויפן.
 די הון וועט לייגן אייער.

מאשע זוכט ביילקען
 סכעמע:

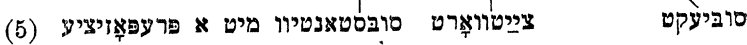

(4)

ביילקע זוכט מאשען
 סכעמע:

א פויער איז געגאנגען אין פעלד

רעסעניש:

אין דער לופט פליט עס,
 אף דער ערד ליגט עס,
 אפן בוים זיצט עס,
 אף דער האנט שוויצט עס
 אפן אויוון צעגייט עס,
 א קלוגער פארשטייט עס.

שטעלט-אוף פאר יעדער שורע א סכעמע.

הינט האָבן מיר געלערנט, ווי מע שטעלט-אוף סכעמעס
פון פראזעס

היימישע ארבעט

שטעלט-אוף סכעמעס צו די פראזעס:

- אפן גאס שיט א שניי.
- פויערס פאָרן צום מארק.
- די פורן צערניבן דעם שניי.
- איינער יאָגט דעם צווייטן.
- יונגלעך יאָגן די פורן.
- די פויערס טרייבן די יונגלעך.
- די גאס עטעמט מיט שניי.

26. וועגן שרייבן ריכטיק

- (1) שרייבט-אָן, פון וועלכע אויסעס באשטייען די ווערטער:
לענין (לאמעד, אינען, נוו, יוד, נון), רעפובליק, פראַלעטאריאט,
קאָאָפּעראַטיוו, קאָמוניסם, אינטערנאַציאָנאַל.
- שרייבט-אָן 10 ווערטער, אז דאָרטן זאָלן זיין די אויסעס נג (צ. ב.
זינגען, געזאנג).
- שרייבט אָן 10 ווערטער, אז דאָרטן זאָלן זיין די אויסעס נק.
- שרייבט אָן 10 ווערטער מיט יוד מעם (ים) צום סאָף און 10 ווערטער
מיט אייען מעם (עם).
- שרייבט אָן 10 ווערטער, וואָס הייבן זיך אָן מיט גע.
- (ליטו). שרייבט-אָן 10 ווערטער מיט ש, 10 מיט ם און 5 מיט צ.
- (אוקר). שרייבט אָן 10 ווערטער מיט ה אין אָנהייב און 10 ווערטער
מיט א, אַ אָדער ע אין אָנהייב.
- פארבייט די אלע איצטיקע צייטן אף פריערדיקע:
איך זינג דו שפרינגסט, ער געפינט, זי געווינט, מיר קלינגען.

הינט האָבן מיר זיך געלערנט שרייבן ריכטיק

היימישע ארבעט

איבערקוקן אלץ, וואָס ס'איז פארשריבן פונעם 16 לימעד ביז איצט.

27. צייטוואָרט (איבערכאזערונג)

- (1) איצטיקע צייט
 פריערדיקע צייט
 שפעטערדיקע צייט
 איצטיקע צייט, ווען די טוונג איז א פריערדיקע
 איצטיקע צייט, ווען די טוונג איז א שפעטערדיקע
 פילמאָליקער צייטוואָרט (פלעג)
 צייטוואָרט מיט וואָלט
 כ' אָנשטאַט איך.

(2)

צינטור.	פילמאָל.	שפעט.	פריער.	איצט.	
מיט וואָלט	צינטור.	צינט	צינט	צינט	
					איינצאָל
					ערשטע פערזאָן . . .
					צווייטע " . . .
					דריטע " . . .
					מעראַצאָל
					ערשטע פערזאָן . . .
					צווייטע " . . .
					דריטע " . . .

* איך רוף מוישען

טוביעקט צייטוואָרט אָביעקט

מוישע רופט מיך		* איך רוף מוישען
מוישע רופט דיך		דו רופסט מוישען
מוישע רופט אים		ער רופט מוישען
מוישע רופט אונדז		מיר רופן מוישען
מוישע רופט אייך		איר רופט מוישען
מוישע רופט זיי (*3)		זיי רופן מוישען

הינט האָבן מיר איבערגעכאזערט צייטוואָרט

28. וועגן באטייט פון ווערטער

אין קיך קאכט מען ווארמעס. פלוגלינג זאגט א דעושרער:

— די יויך לויפט!

ענטפערט דער צווייטער:

— טא מאך-צו די טיר.

(1)

איין ווארט קען האבן פארשיידענע באטייטן

(2) אז ס'איז ניטא מיט וואס פארבייטן,

(2) פארבייטט מען מיט די ליפן.

אינער א יינגל האט אמאל געזאגט:

— אז איך עס א בייגל, ברעך איך.

(3) וואס האט ער דערמיט געמיינט?

א פינע אייזע:

— מיר שטעכט אין זייט

(4) — טא שטעך צוריק.

שטעלט-אוף עטלעכע פראזעס מיט די ווערטער: ברענען, פליצן.

אנעמען, וואס זאלן האבן פארשיידענע באטייטן.

שנייעלעך

מיר זיינען ווייסע שנייעלעך

און פליצן פונדערהייך.

מיר זיינען גרינג ווי פעדערלעך

און דיניקע ווי רויך.

מיר זיינען פון דעם וואלקנדל,

פון אונדזער היים אוועק.

מיר פליצן לאנג און לייגן זיך

דא אפרוען פון וועג.

עס ווילט זיך רויק ליגן דא,

נאך שטארקער ווערט דער ווינט.

ער בלאזט אין קערט און טרייבט ארום...

אוי, הער שוין און אצינד!

פויגלען פליען.	אוי, שנייעלעך פליען.
קינדער לייגן זיך אַפּרוען.	שנייעלעך לייגן זיך אַפּרוען.
די מאמע קערט אין שמוב.	דער ווינט קערט.
א פאסטעך טרייבט א משערעדע. (6)	דער ווינט טרייבט די שנייעלעך.

ס'לויפן, ס'יאָגן שווארצע וואַלקן,
 ס'פייפט און ס'ברומט דער ווינט. (7)

קיווע דער פוילער

אלע קינדער ארבעטן, נאָך קיווע זיצט ליידיק. ער איז פויל און וויל
 נישט ארבעטן. רופט זיך אָן דער קלוגער הערשל:
 — קיווע, דו זיצסט ליידיק? דארף מען דיך אָנשטאַפן מיט היי!

קיווע זיצט ליידיק (8)	דער זאק איז ליידיק
	דער קאסטן איז ליידיק

הינט האָבן מיר געלערנט וועגן באטייטן פון ווערטער.
 איין וואָרט קען האָבן פארשיידענע באטייטן.

היימישע ארבעט

טראכט-צו פראזעס מיט צווייערלייקע באטייטן פון די ווערטער:
 בעטן, וועגן, זון, קוילן, שטערן, שליפן.

29. נאָך וועגן באטייט פון ווערטער

רעטעניש:

פליט אָן פליגל,
 מויערט אָן ציגל,
 לייגט זיך ווי א האר,
 שטייט און ווי א נאר.

(1) *מזע:*

רעטעניש:

א לעבעדיקער שלאָגט א טויטן,
 דער טויטער שרייט
 און ס'הערט זיך ווייט.

(2) *מזע:*

ווינטער

די פערלדער ליגן שוין באגראָבן אין דעם ווינטן קיטל פון שניי, די ביימער דאָרט שטייען אָפגעשמיסענע, נאקעטע, אראָפגעלאָזן די קעפ, און די צווייגן געפענטעט מיט קייטן פון פליטערלעך, פּרענטעס אייז. פון פייגל און וואלד-כייזלעך איז נישטאָ קיין שפור, אלע ווי אויסגעשטאָרבן: די ליגן בא-האלטן טיף אין די לעכער, יענע האָבן באצייטנס געמאכט א פלייטע — אוועק, ווהין די אויגן טראָגן. און אומעטום איז שא, שטיל. נאָר וואָראָנעס דרייען זיך ערטערווייז ארום אין דער לופט, עפעס האָבן זיי געשעפטן: כאסענעס אָדער גלאט אזוי אסיפעס וועגן קאָהעלשע זאכן — און ווייסט זיי דער גוטער יאָר, וואָס זיי קראקען דאָרט, קרעכצן, רייסן זיך די העלדזער...

שריט-איבער און שמרייכט אונמער די ווערטער, וואָס האָבן דאָ, אין דער באשרייבונג, אנדערע באטייטן ווי אלעמאל. (3)

אף א האלבן דאך דארף מען 50 שינדלען.

וויפל דארף מען אף א גאנצן דאך? (4)

אן אלטער מאן	אן אלטע בלוזע
ער לייענט הויך	ער שרייט הויך

(5)

דערשריבן די פארקערטע באטייטן: אלט, קאלט, הויך, גיך, טרוקן, אומעטיק, אימגעזונט, ליכטיק, שפעט, זעלטן.

סאָרקע זינגט זעלטן שוין | ריווקע זינגט אָפּט שוין

פארשריבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט.

היימישע ארבעט

וועלכע נייע ווערטער האָט איר זיך דערוויסט די לעצטע צייט?

דערשריבן די פארקערטע באטייטן:

אָפּט, ברייט, דאר, הייס, העל, ווארעם, טונקל, נייטיק, פריילעך, קארג, שטארק, שטיל. (6)

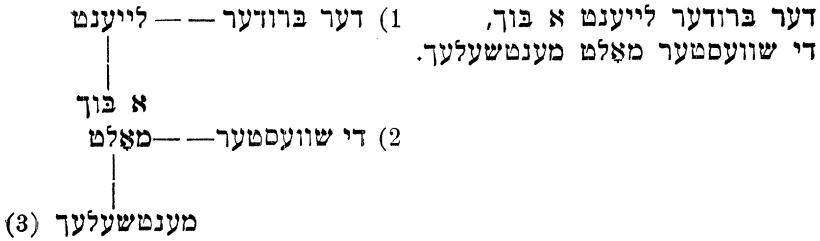
30. זאָן. קאָמע צווישן זאצן

דער ברודער לייענט א בוך, די שוועסטער מאָלט מענטשעלעך. דאָס קינד שרייט. די מאמע רופט די שוועסטער. (1)

דער ברודער לייענט א בוך, די שוועסטער מאָלט מענטשעלעך. דאָס קינד שרייט. די מאמע רופט די שוועסטער. (2)

סכעמע

פראזע

אויב מע קען מאכן פאר א פראזע איין סכעמע, איז עס איין זאץ, אויב מע דארף צוויי סכעמעס—איז עס צוויי זאצן.

וויפֿל סכעמעס — אזויפֿיל זאצן

צוויי פראזעס— צוויי זאצן | דער ברודער לייענט א בוך, די שוועסטער מאַלט מענטשעלעך.

איין פראזע— צוויי זאצן: | דער ברודער לייענט א בוך, די שוועסטער מאַלט מענטשעלעך

א פראזע קאָן זײַן איין זאָץ.
א פראזע קאָן זײַן מער ווי איין זאָץ.

ווען אין פראזע איז צוויי זאצן, שמעלט מען צווישן זיי א קאָמע.

דער ברודער לייענט א בוך, די שוועסטער מאַלט מענטשעלעך, דאָס קינד שרײַט. (4)

דער ברודער לייענט א בוך, די שוועסטער מאַלט מענטשעלעך, דאָס קינד שרײַט. (5)

פראזע

די מאמע וויל, די שוועסטער זאל אינשטילן דאס קינד.

סכעמע

(1) די מאמע — וויל

(2) די שוועסטער — זאל אינשטילן

דאס קינד

(6)

פיניע הייסט קלעצל דערפאר. וויל ער איז גראָב און קיילעכיק ווי א קלעצל.

וואָס פאר א גרינו איז דאָ?

וועלוול איז א שווארצער,
רופט מען אים קאַטער. (7*)

וועלוול איז א שווארצער.
רופט מען אים קאַטער.

ש ט אָ ט

פון אויבן איז דראָט,

און פון אונטן איז דראָט.

פון אויבן איז הימל,

פון אונטן איז שטאַט. (8)

עסט ניט שעמט זיך.

(אזוי זאָגט א באלעפאָסטע, ווען זי איז מעכאבעד א גאסט)

ווי פעלט דאָ א קאַמע?

היימישע ארבעט

שטעלט-אוף סכעמעס צו די פראזעס:

איך וועל כאפן דעם האָז, וועל איך אים פארקויפן.

די הונ וועט לייגן אייער, וועט זי אויסזיצן הינדעלעך.

איך וועל קויפן א הויז, וועל איך האַלטן א שוימער, וועט ער היטן.

פארשריפט:

הינט האָבן מיר געלערנט וועגן זאין. ווען אין איין פראזע איז עטלעכע זאצן, שטעלט מען צווישן די זאצן קאַמעס.

31. ווי מע דערציילט וועגן עמעצנס רייד

מירע —
צווייפונקט :

(1)

- ווי רופט מען דײך?
- טרעף!
- זאָג מיר דיין נאָמען, וועל איך טרעפן, ווי מע רופט דײך. (2)

- היי, פעטערל, האָסט דאָ ניט באגעגנט א קעלבל?
- א וואָסער קעלבל? מיט א בענדל אפן האלדז?
- יע, מיט א בענדל!
- און מיט אן אויסגעריבן זייטל?
- יע, יע, דאָס איז עס טאקע!
- ניין, כ׳האָב ניט געזען. (3)

קיווע איז בא זיך זייער גרויס. אז מע זאטשעפעט אים, שרייט ער אויס: „צו וויסט איר, ווער איך בין? קיינער איז צו מיר ניט גלייך!“ ענט-פערט אים איינמאל הערשל, א קלוגער ינגל: „אָהאָ! א קרומער איז צו דיר ניט גלייך!“ (4)

„ פיסלעך “

אז מע גיט איבער, וואָס עמעצער זאָגט, שמעלט מען פאר יענעם רייד א צווייפונקט (:), און די רייד אליין אין א באזונדער שורע און מיט א מירע א-פריער (—). אָדער די רייד אליין ניט אין קיין בא-זונדער שורע און מיט „פיסלעך“ פון ביידע זייטן.

(5) עליע מאכט טינט

מײן ברודער עליע האָט געמאכט עפּשער טױונט פּלעשער טינט. אז מײשע איז אריינגעקומען צו אונדז און דערזען אויפיל פלעשער טינט, האָט

ער זיך דערשראָקן און זיך געגעבן אוש א וואָרף צוריק. דערזעט מיין ברודער עליע, און עס קומט פאָר צווישן די צוויי א מאָדנער שמועס. איך גיב אייך איבער דאָ דעם שמועס וואָרט בא וואָרט.

וואָס האָט איר זיך אוי דערשראָקן? וואָס איז בא דיר פאר א פלע-שער? וואָס זאָל זיין? וויין! וואָסער וויין? ס'איז דאָך טינט! וואָס-זשע פּרעגט איר? וואָס וועסטו טאָן מיט אויפיל טינט? טרינקען! גיין איך מיין אָן קאטאַוועס, וועסט פארקויפן לאאכאָדים אויך? וואָס בין איך, א מעשווגע-נער? אז פארקויפן, וועל איך פארקויפן 10 פלעשער, 20 פלעשער, 50 פלע-שער, דאָס ווערט אָנגערופן הורט.

פארשרייבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט.

היי מי שע אר בעט

שרייבט-איבער די מיסע „עליע מאכט טינט“, צעשטעלט, ווו מע דארף. די טירעען און יעדערנס רייד שרייבט אין א באזונדער שורע.

32. בא פעל

דו ליענסט שלעכט. ליען בעסער. (1)

לייען — באפעל	פריערדיקע צייט — דו האָסט געלייענט איצטיקע צייט — דו ליענסט שפעטערדיקע צייט — דו וועסט ליענען
---------------	---

ווי ליענט איר? ליענט בעכער! (2)

בא פעל איווצאל — ליען מערצאל — ליענט
--

(3)

— יאנקל. זאָג דעם פּערד „טפּררו!“

— זאָג אליין!

— איך קען ניט.

— וואָסי?

— די ליפן זיינען פארפראָרן (4)

- * — מאמע, גיב מיר נאָך א פירעשקע.
- נעם מענדל, אפן פריפעטשיק שטייט א פולע שיסל!
- איך וויל שוין ניט. כ׳האַב געמיינט, ס׳איז שוין מער ניטאָ! (5)

דערשריבן באפעלן איינצאל און מערצאל:

גיין	—	גי	—	גייט
זען	—	זע	—	זעט
קומען	—	קום	—	קומט
שרייען	—	שרייע	—	שרייעט
קלינגען	—	קלינג	—	קלינגט
זינגען	—	זינג	—	זינגט
האַרעווען	—	האַרע	—	האַרעט
ריידן	—	רייד	—	ריידט
בינדן	—	בינד	—	בינדט
שלאָפן	—	שלאָפ	—	שלאָפט

שלאָפ גיכער: מע דארף די קישן!

מײן קינד, צו וואָס לויפסטו אין וואַלד
 באַנאכט אזוי געשווינד?
 דײַן שוועסטערל איז דאָרט ניטאָ.
 אָ, בלייב מיט מיר, מײן קינד!
 עס איז דאָרט קאַלט, א טיפער שניי,
 עס רוישט א בייזער ווינט.
 אליין, אליין וועסטו דאָרט זײן.
 אָ, בלייב מיט מיר, מײן קינד!
 אָ, מאמע, מאמע, לאָז מיר גיין,
 ניט שרעק זיך און ניט וויין.
 גלייב מיר, איך וועל געפינען באַלד
 מײן שוועסטערל אין וואַלד.
 איך קען ניט זיצן רויק דאָ.
 אוי, וויי איז מיר און ווינד.
 איך וועל געפינען זי אין וואַלד,
 עס שרעקט מיך ניט דער ווינט. (6)

פאַרשרײַבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט.
 היימישע ארבעט
 אופשטעלן א דערציילונג מיט באפעלן.

33. ווענדונג און אויסרוף

די מאמע גיט איר קינד א קיכל און זאָגט:
— נעם, כײַעם, דאָס איז פאר דיר מיט עטעלען. צעטייל זיך מיט איר מיט יוישער.

— מאמע, וואָס הייסט מיט יוישער?
— צעשנייד, כײַעמל, אף דער העלפט, און טאָמער וועט איין שטיק זײַן א גרעסערע, גיב עס עטעלען.

טראכט כײַעמל און טראכט. לעסאָף זאָגט ער צו דער שוועסטער:
— נא, עטעלע, צעטייל דו מיט מיר דעם קיכל מיט יוישער. (1)
אין דער דערציילונג זײַנען דאָ 4 ווענדונגען. געפינט זײ.
פאמערקט די קאָמע פא די ווענדונגען (2)

אז מע רופט אָן יענעם, וואָס מע ווענדט זיך
צו אים מיט רייד, הייסט עס — ווענדונג.
פא א ווענדונג שמעלט מען קאָמעס.

מײַן קינד, צו וואָס לויפסטו אין וואלד?
צו וואָס, מײַן קינד, לויפסטו אין וואלד?
צו וואָס לויפסטו אין וואלד, מײַן קינד? (3)

שרײַבט-אוף 9 פראזעס: 3 מיט באפעלן, 3 מיט פראגעס, 3 אָן באפעלן און אָן פראגעס.
פון יעדערע 3 זאָל אין איינער זײַן א ווענדונג אין אָנהייב, אין איינער אין מיטן, אין איינער אין סאָף. פארגעסט ניט די קאָמעס.

הײ, איך וועל אין שטוב ניט בלייבן!
שווער דאָ זײַן, ווען גאס זיך שנייט!
הײ, זאָל ווינטל מיך אומטרײַבן,
ווי עס טרײַבט ארום דעם שניי.
עך, ווי גרינג, ווי שניי איז גלאנציק,
ווי ער לייגט זיך כלופ און כלאַפ!
הײ, ווי זאָל איך איצט ניט טאנצן,
ווען עס טראָגן פיס און קאָפ?
אוי, ווו זײט איר, אלע קינדער!
זעט, ניט גייט אין שטוב ארײַן!
נך, פארשלאָפט איר אזא ווינטער,
וועט איר קיינמאָל לוסטיק זײַן! (4)

- א, בליב מיט מיר, מיין קינד! (5)
* אָהאַ! א קרומער איז צו דיר ניט גלייך! (6)

נאך אן אויסרוף שטעלט מען אַדער א קאמע, אַדער אן אויסרופצייכן. עם ווענדט זיך, ווי מע וויל עם לייענען.

פארשרייבט:

הינט האָבן מיר געלערנט ווענדונג און אויסרוף. בא א ווענדונג און בא אן אויסרוף שטעלט מען קאמעס.

היימישע ארבעט.

אפשטעלן א דערציילונג מיט ווענדונגען און מיט אויסרופן.

34. צוויי פונקט.

- (1) אין די גרויסע פרעסט האָבן איך ניט געקענט לערנען: מיר איז געווען קאלט.
גאַלדע לערנט קיינמאָל ניט: זי איז א פוילערקע.
איך וויל מיט דיר קיין אייסעק ניט האָבן: שטענדיק רייצטו זיך.
איך קען זיך איצט ניט שפילן: איך דארף ארבעטן. (2)
- אין די גרויסע פרעסט האָבן איך | אין די גרויסע פרעסט האָבן איך
ניט געקענט לערנען: מיר איז גע- | ניט געקענט לערנען, וויל מיר
ווען קאלט. | איז געווען קאלט.
- פיניע הייסט קלעצל: ער איז גראָב און קיילעכדיק ווי א קלעצל (3)

ווען מע וואַלט געקענט צושמעלן וויל אַדער וואָרעם,
שטעלט מען אנשטאַט וויל אַדער וואָרעם א צווייפונקט (:)

וועלווען רופט מען קאַטער, וויל ער איז א שווארצער (4)

א יינגעלע בעט אין קראָם א קילאָ ברויט. פרעגט אים דער פארקויפער:
— וואָס פאר א ברויט ווילסטו — וויסברויט צי שווארצברויט?
ענטפערט ער:

— ס'איז אלציינס, וויל ס'איז פאר א בלינדן פעטער. (5)

שרייבט-איבער און שמעלט-אריין די פארפעלטע צווייפונקטן:
מע דארף לופטערן דעם צימער אפילע ווינטער מע דארף האָבן פרישע
לופט צום אָטעמען.

איך וועל ניט אראָפּפאלן איך האלט זיך פארן הענטל פון קריגל.
איך קען ניט זאָגן דעם פערד „טפררו!“ די ליפן זיינען פארפראָרן.
שלאָף גיכער מע דארף די קישן.

דערשרייבט (טראכט צו אליין):
יאנקעלע איז אראָפּגעפאלן פון פערד: . . .
פרילינג איז פריילעכער ווי ווינטער: . . .
מע דארף ניט פריילעכער ווי ווינטער: . . .
מע דארף ניט גיין ווינטער אָן א מאנטל: . . .
לענינט אָנדענק איז אונדז טייער: . . .
ווינטער זעט מען ווייניקער פריגלען ווי זומער: . . .

היינט האָבן מיר געלערנט וועגן צווייפונקטן,
וואָס שרייבט זיך אַנשטאַט ווייל אָדער וואָרעם

היימישע ארבעט

טראכט-צו פראזעס מיט ווייל אָדער וואָרעם און שרייבט-איבער די
זעלביקע פראזעס מיט צווייפונקטן.

35. ארערליי צייכנס

(1)

פונקט .
פרעגצייכן ?
אויסרופצייכן !
קאָמע ,
צווייפונקט :
טירע —
קלאמערן ()
פֿיסלעך " "

(2)

ס'איז א שטוב וואָס יעדער האָט א צונעמעניש וואָס דארפט איר מער
די קאָץ שוין גאָר א שטומע צונג הייסט זי בא זיי פייגע-לייע די גאבע-

טע איר ווייסט פארוואָס דערפאר וואָס זי איז א גראַבע און פייגע-לייע נאכ-
מען דעם גאבעס ווייב איז אויך א גראַבע וויפל מיינט איר האָבן זיי שוין
געכאפט פעטש דערפאר זיי זאָלן ניט רופן קיין קאץ מיט א מענטשלעכן נאָ-
מען ווי אן ארבעס אין וואנט האָבן זיי געגעבן עמעצן א צונעמעניש איז
פארפאלן. (3)

— דו לייענסט גוט, מייערקע? —
— יע, איך לייען גוט. איך וואָלט נאָך בעסער געלייענט, ווען ניט די
קאָמעס.

די באַבע אין וואלד-שטיבעלע.

אין יענער נאכט בין איך אין געוויסן, גרויסן און ווילדן וואלד געווען,
בא דער באַבע אין איר שטיבעלע אן אויערעך געזעסן, און שטיל און שווייגן-
דיק איניינעם מיט איר אין אַוונט און אין שטילקייט אף איר אלטן געווארט.
אינדערויסן איז א ווינט געווען. געדרייט און געטאָן זיך האָט אין וואלד
עפעס פאר דער טיר באנאכט, און אין שטיבעלע האָט א קאנעצל געברענט
שוואך אף די ווענט אָפגעשניט און שטיל און אומעטיק די באַבע באלויכטן.
זיינען מיר א צייט איינס קעגן אנדערן געזעסן, איך נישט איר און זי
נישט מיר קיין וואָרט נישט געזאָגט, נאָר שטיל זיך אָנגעקוקט און געשוויגן
אזוי לאנג און זייער לאנג, ביז די באַבע האָט זיך פאמעלעך פון איר אָרט
פון איר לאנגן אַוונט-זיצן אופגעהויבן, צום אויוון צוגעגאן, זיך אונטער אים
אָנגעבויען, שפענדלעך און צווייגן ארויסגענומען, אפן פריפעטשיק אָנגעלייגט
און א פייער אָנגעצונדן. (4)

אָפּטמאָל שרייבט מען ניט קיין קאָמע,
כאָטש אין ריידן הערט מען זי.

אין שרייבן היט אָפּ נייע שורעס.

א וויל יכנגל

אָדער דו, מאמע, טראָג אריין האַלץ און איך וועל זיצן אין שטוב,
אָדער איך וועל זיצן אין שטוב און דו טראָג אריין האַלץ.

(5)

פארוואָס מאכט מען ניט קיין אויוון
פון פוטער וויל סיוועט צעגיין?
פאריכט די גרייזן אין די צייכנס.

הינט האָבן מיר איבערגעכאזערט אלע צייכונג, וואָס מיר האָבן געלערנט, און זיך דערוויסט וועגן נייע שורעס.

היימישע ארבעט

שרייבט איבער און צעשמעלט די פארפעלטע צייכונג. (6)

מאָטלס שקאַצער זייען

פעסיע האָט זיך צוגעטשעפעט צו דער מאמען איך זאָל דערוויילע זיין בא איר בא פעסיען וואָס וועט אייך ארן האָט זי געטיינעט עם גייען בא מיר צום טיש צוועלף וועט ער זיין א דרייצנטער מיין ברודער עליע זאָגט מאכטוייסע אבי ער זאָל נאָר ניט זיין קיין שייגעץ און עם בלייבט אז איך וועל זיין דער-ווייל בא אונדזער שכינע פעסיע נאָר ביטניי איך זאָל ניט זיין קיין שייגעץ אלצדינג הייסט בא זיי א שייגעץ אָנהענגען דער קאץ א פאפיר אפן עק זי זאָל זיך דרייען הייסט בא זיי א שייגעץ קלאפן מיט א שטעקל איבער די גראמעס פון גאלעכס הויף אלע הינט זאָלן זיך צונויפלויפן הייסט בא זיי א שייגעץ אָפ-שטעקן בא לייבקע דעם וואסערפירער דעם צאפן פון דעם פאס ס'זאָל אויס-לויפן העכער האלב וואסער הייסט בא זיי א שייגעץ דיין גליק וואָס דו ביסט א יאָסעם זאָגט צו מיר לייבקע דער וואסערפירער אניט וואָלט איך דיר איבער-געבראָכן א האנט מיט א פוס.

36. וועגן שרייבן ריכטיק

(1)

כ. לענין = כאווער לענין

כ'ווייס = איך ווייס
ס'איז = עם איז

פ. ס. י. ר. = פארבאנד פון סאָציאליסטישע סאָוועטישע רעפובליקן

(2)

שרייבט אָן, וואָס באטייט וו. ס. י. ר.
 או. ס. י. ר. " "
 ר. ס. פ. י. ר. " "

- וועלכע גרויסע מענטשן ווייסטו?
- איך ווייס וועגן מארקסן, לענינען א. א.

א. א. און אנדערע

וו. אי. לענין=וולאדימיר אילימש לענין

- שריבט-אוף 10 ווערטער, וואס הייבן זיך אָן מיט א יוד (י)
- שריבט-אוף 5 ווערטער וואס הייבן זיך אָן מיט צוויי יודן (יי)

וואָס פאר א וואָרט איז עס: יוד, אייען, נון, אייען, רייש?
 וואָס פאר א וואָרט איז עס: אלעף, צוויי יודן, נון, אייען, רייש?

בא מייער יאָפע זינען פאראן 8 קינדער און יעדערנס נאָמען הייבט זיך אָן מיט א יוד. די יינגלעך — יאָסל, יאנקל, יויעל, יעכיעל, יוסעף; די מיידלעך — יענטל, יודעס, יאָכע.

בא ניאָמע נירינסאָן רופט מען אלע קינדער עפעס מאָדנע ווייך: ה - נייע, פאניע, מאניע, ליובע, סיאָמע, זיאמע, עליע. מאניע איז מיניע א כאווער-טע. העניע איז יענע, וואָס מיט די געלע האָר. עליע האָט אויך געלע האָר. מאניע שפילט נאָך אין ליאלקעס, העניע איז שוין אן עלטערע. זי ארבעט אין א ביבליאָטעק. (3)

הינט האָבן מיר געלערנט וועגן ריכטיק שרייבן נעקירצטע ווערטער, ווערטער מיט יוד א. א.

(4)

37. וועגן ביכער

(1)

מען מינונג	וויפל זייטלעך	יאָר	אָרט	נאָמען	אוטאָר	ווען געלייענט

(2) פארשרייבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט.

היימישע ארבעט

פארשרייבט די ביכער, וואָס איר האָט געלייענט די לעצטע צייט.

38. סובסטאנטיוון מיט -ערײַ, -עניש

כאסיע מיט שעפטלעך האָבן זיך צעשמעסט: וואָסער באשעפטיקונג איז בעסער. זאָגט כאסיע: מיר געפעלט שוסטעריי און שניידעריי.

— אוי, ענטפערט שעפטל, א שוסטער און א שניידער דארפן זיין שטענדיק געבייגן. איך וויל אזא מעדאָכע, וואָס זאָל זיין אפן פרישן לופט און אנטוויקלען די מוסקולן.

— נו, זאָגט כאסיע, איז דעמאָלט בויעריי.

— זעסטו, ענטפערט שעפטל, בויעריי איז טאקע עמעס גוט, אָבער בויער האָבן ארבעט נאָר א האלבן יאָר. אין טאָך געפעלט מיר שפינעריי און וועבעריי, ווייל א שפינער אָדער אַ וועבער ארבעט אף גרויסע מאשינעס, אָבער אין זייערע פאבריקן איז שטויביק.

— איך, זאָגט כאנע, וועל גאָר אויסקלייבן דרוקעריי: א דרוקער ווייס דער ערשטער אלע נייעס.

— איז אויב אזוי, ענטפערט שעפטל, וועל איך זיך גאָר פארנעמען מיט שרייבעריי, ווייל דער שרייבער ווייס דאָך נאָך פריער פארן דרוקער.

— און ווי וועסטו אנטוויקלען דיינע מוסקולן? — פרעגט כאסיע. דו ווייסט אליין ניט, וואָס דו ווילסט. דו קענסט נאָר קלייבן און גאָרנישט טאָן. איך וואָלט דיר בעסער געייצעט אנדערע זאכן מיט עריי, — לויפערײַ, רײַ-סעריי, שטיפערײַ, נאשעריי, פלאפלעריי. פאר אזא פלאפלער ווי דו, וואָלט עס זיין אָנגעמאָסטן: ניט קיין באשעפטיקונג, אי אסאך טאָן, אי גאָרנישט אופטאָן. (1)

שרייבט ארויס די סובסטאנטיוון מיט -ערײַ.

צוויטשי, צוויטשי, צוויטשעריי —

פרילינג קומט שוין אפדאָסניי.

פייגל גרויסע,

פייגל קליינע,

אלע פריילעכע און שיינע,

קומען מיט א צוויטשעריי

מיטן פרילינג אפדאָסניי. (2)

דער יעריד האָט זיך אויסגעשטעלט, ווי גרויס ער איז. פערד און מענטשן און וואָגן און קי, און כאזיירים און אויפעס און קארקעס און מולטערס, און

אלץ, וואָס אָף אַ יעריד קאָן זײַן, האָט זיך אויסגעמישט אינײנעם. דאָ איז אַ לויפעניש, דאָ — אַ שטופעניש, דאָרט — אַ שטיקעניש: קײנער איז ניט זיכער מיטן לעבן. אומעטום אָן אײלעניש, אַ שפארעניש און טומל. אביסל אָן אַ זײט שטייט עפעס אַ מאָדנער מענטש מיט בלינדע אויגן און אויסגעדרײטע הענט און פיס און זינגט. די זינגערײ קלינגט אָפּ אין געטומל, ווי די קריצערײ פון אַ שאַרפער פײל אָף אַ פארזשאַווערטער זעג. גאָר פון דערווײטן הערט זיך אַ פײפערײ — דאָס פײפן די ציגײנער צו דער יאָגעניש פון פערד אפן פעלד — מאַרק: דאָס אלץ איז יעריד.

שרײַבט אַרויס אין 2 רובריקעס די סובסטאַנטיוון מיט -ערײ און מיט -עניש. (3)

אז מע איילט זיך, קומט קיין גוטס ניט ארויס * (4)	פון איילעניש קומט קיין גוטס ניט ארויס
--	--

פארשרײַבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט. (5)

היימישע ארבעט

פון אַרומלויפעניש האָט מען אַ האַרצקלאַפעניש. פון אסאך רײדערײ ווערט טרוקן אין מויל. פון שפרינגעניש מאַטערט מען זיך גיך אײן. פון שווימערײ אנטוויקלען זיך די האנט-מוסקולן. פון כאַפעניש איז אַ קנאַפע אָרדענונג. פון זידלערײ לײדן בײדע צדאָדים. פון שטופעניש ווערט ניט גע-ראמער, נאָר ענגער. פון באַרימערײ קומט ניט צו ניט יענעם ניט זיך.

איבערמאַכן אזוי, אז עס זאָלן ניט פאָרקומען די ווערטער, וואָס פאַר-ענדיקן זיך מיט -עניש און -ערײ.

39. סובסטאַנטיוון מיט -קײט, -שאפט

דער גרעסטער כאַכעם זאָגט אַמאָל אַ נאַרישקײט. מי און פּעיקײט קענען אלץ דערגרייכן. מיט ליגן און פאַלשקײט קען מען ווײט ניט אוועק-גיין. אָפּגעלאָזנקײט ווירקט אַמאָל שטאַרקער ווי אָרעמקײט. בערייע-שאפט קען איבערשטייגן קלוגשאפט. רײנקײט און ליכטיקײט גאַראַנטירן געזונט.

שרײַבט אַרויס די אויסגעטיילטע ווערטער. (1)

איידלקײט א טרוקן שטיקל ברויט.

וואָס פאַר אַ גרײז איז דאָ?

(2) פון דידאָזיקע ווערטער מאכן סובסטאנטיוון מיט-ער, -עניש, -קייט-שאפט (וועלכע מע קען). שרייבן בא יעדערן א באשטימוואָרט.

אַרעם	שטיפן	דרייסט	גריין	פריינט
וויסט	פייפן	טיף	גרינג	פייכט
קענען	יאָגן	ווייס	וויסן	ווייט

סובסטאנטיוון מיט -עריי -עניש -קייט -שאפט זיינען צווייטער מין

וואָס האָט איר היינט געלערנט ? (3)

היימישע ארבעט

טראכט-צו א מיסעלע וועגן א ווינטערדיקן גליטש, אז עס זאָלן פאָר-קומען סובסטאנטיוון מיט-קייט.

40. סובסטאנטיוון—צונויפזאצן

פרילינג

לויטערע ווינטן, פרישערע טעג —
 ווייזט אויס, דער פרילינג, איז שוין אין וועג.
 די זון שיינט אף בערגעלעך גלאנציקן שניי,
 ס'הערט זיך א פריילעכער קינדער-געשריי.
 ריטשקעלעך פליסן, קייקלען זיך שטיל.
 ס'איז דען א פרילינג? ס'איז דאָך א שפיל!
 ווארעמע שטראלן באשיינען דעם וועג.
 אַך, האָב איך ליב אָט די פרילינג-טעג!
 קינדער-געשריי—געשריי פון קינדער,
 קינדערשער געשריי.
 פרילינג-טעג—טעג פון פרילינג,
 פרילינגדיקע טעג.

קינדער-געשריי, פּרילינג-טעג זיינען צונויפזאצן.

א וואָרט, אופגעשטעלט פון צוויי ווערטער,
הייסט א צונויפזאצן

די שנייען-טוכן ליגן ניט בארירט
דאָרט אין באהעלטעניש פון וואלד פון טיפן, —
נאָר וווּ א וועג א העלער פירט,
איז יעדער צווייג מיט ווינט שוין דורכגעשליפן.

שנייען-טוכן — טוכן פון שנייען.

(1) שנייענע טוכן

דערשריבט:

- די מאכט פון די ראטן הייסט ראטנמאכט
- דאָס לאנד פון די ראטן
- דער ראט פון שטאָט הייסט
- א פלאץ פאר קינדער
- א היים פאר קינדער
- דער טאָג פון די פרויען
- א בוך צום לערנען
- א בוך צום לייענען
- א צימער פאר די לערערס
- א צימער, וווּ מע עסט

אלציינים	}	קינדער-געשריי קינדערגעשריי
----------	---	-------------------------------

ווען א צונויפזאצן איז א לאנגער, קען מען שרייבן
אינמיטן א פינדשטריכל (-)

יעדער מענטש האָט א קאָפּ,
אַבער ניט יעדערער איז א קאָפּמענטש.
וואָס הייסט קאָפּמענטש?

וואָס פאר א קוילן זיינען ענלעך און שטייער?
וואָסערע טרערן רירן ניט דאָס הארץ?

א.א.א.א.א.א.א.א.

(2) א רייכער

דאָקטער: פון אַט דער רעפּוע נעמט אלע דריי שאַ א טיי-לעפעלע.
כּוילע: איך קען זיך פּארגינען אן עס-לעפל אלע דריי שאַ. איך בין א
רייכער מענטש.

פארשרייבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט. (3)

היימישע ארבעט

דערשרייבט:

- א מאשין צום נייען הייסט ניימאשין
- א מאשין צום שרייבן
- א מיל, וואָס דער ווינט טרייבט
- א מיל, וואָס וואסער טרייבט
- ארבעט, וואָס מע טוט אין שול
- יויך פון פיש הייסט
- פיש פון יויך הייסט
- אן אָוונט אין פּרילינג
- אן אַטריאד פּיאָנערן

פארשרייבט, וועלכע נייע ווערטער האָט איר זיך דערוויסט די לעצטע

צייט.

41. נאָך וועגן צונויפזאצן

די קריע גייט —
און ברעגן נעמען ברייט
דעם וואסער-יאָך
אף אקסלען ווייך באוואקסענע,
און לאָזעס בוקן זיך
פאר זונען-פרייד.

העל איז זונען-פרייד!
אף טייך אף פרייען קריע גייט!
און שטענגלעך בוקן זיך:
מיר זיינען גרייט, מיר זיינען גרייט... (1)

א שיינע זאך

ארויס זיינען יאטן מיט א פריק און א פאָן,
די הויפישע קינדער קוקן זיי אָן.
דאָס ארמענערל שרייט: *Будь готов! Ура!*
און דאָס רויטינקס קלאפט אפן פייקל — ארווא!

ווי א קלעזמער א רעכטער, אן עכטער,
ווי א געלערנטער סאָלדאט,
קלאפט ער צום טאָקט,
פונקט ווי ער זינגט:

פויקנקלאפער אלטער
פויקנקלאפער אלטער
פויקנקלאפער אלטער
שטארקער קלאפ! (2)

ענטפערט שריפטלעך:

ווי הייסט דער וואָס קערט דעם קוימען?
דער וואָס מאכט קונצן?
דער וואָס פוצט שטייול?
דער וואָס שפילט פידל?
די וואָס באקט בייגל?
דער וואָס מאכט היטלען?
דער וואָס לעשט פייער?
דער וואָס שלאָגט הינט?

א יינגל האָט דיך געשלאָגן? טאָ
רוף אים הינטשלעגער.

איז אמעריקע בויט מען הויכע הייזער, פון 30, 40 עטאזשן און
נאָך מער. אזעלכע מויערן רופט מען הימלקראצער.
פארוואָס רופט מען זיי אזוי?

א רעגן, וואָס גייט זומער, איז א זומעררעגן.
א שיסל צום וואשן איז א וואששיסל.
דער ראט פון די רינגלער הייסט רינגלערראט.
שרייבט איבער די 3 פראזעס. (3)

פארשרייבט, וואָס האָט איר הינט געלערנט.

היי מי שע אר בעט

טראכט-צו 10 צונויפזאצן און שטעלט אוף פראזעס מיט די ווערטער.

42. וועגן באטייט פון ווערטער

פריילינג

מיט פריילעכע לידער	דער שניי איז צעגאנגען,
טשיריק און טשיריק,	דערוואכט האָט די וועלט,
עס קומען די פייגל,	די זון שיט מיט שטראלן,
עס ציט זיי אהיים,	און שמייכלט און קוועלט.
צום נעסט צו דעם אלטן,	און מאכנעסווייז קומען
געפלאַכטן באם בוים.	די פייגל צוריק

ווי זינגען דאָ ווערטער מיט באטייטן, אנדערש ווי די געוויינלעכע?
שרייבט-איבער דאָס ליד און שטרייכט אונטער אזעלכע ווערטער.

יאם-ליד

און אָט לויפן שוין אנטקעגן,	אַנגעברויגעזט האָט דער יאם זיך
ווילד און ביז, מיט ווייסן שוים,	און געקנייטשט זיך און געקרימט —
כוואליעס-לייבן, כוואליעס-שלאנגען,	פלוצים האָט ער זיך צעבייזערט,
אויסגעוואקסן פון דעם טהאַם.	און ער וויגט זיך און ער ברומט.

אָט האָט זיך א טאַל געעפנט,
אָט שטייט אוף א הויכער בארג —
פלאטער זעגל! בויג זיך, מאסטבוים!
דו מיין הארץ, בלייבסט פעסט און שטארק. (1)

דעם קינדס הענטלעך		א הענטל פון א קאַשעק, פון א פען.
דעם קינדס פיסלעך		פיסלעך פון א טיש
דעם קינדס קעפל		א קעפל קרויט (2)

שטערן קען זיין א סובסטאנטיוו און קען זיין א צייטוואָרט.

מיין שטערן איז באגאַסן מיט שוויים.	
איך בעט דיך, זאַלסט מיר ניט שטערן.	
אינאַוונט זעט מען אפן הימל שטערן.	

טראכט-צו פראזעס מיט די ווערטער באַדן, באַקן, נעמען, דרוקן,
אז זיי זאָלן זיין איין מאָל צייטווערטער, א צווייטן מאָל סובסטאנטיוו.

טעויע דער ציילט שאַלעם - אלייכע מען וועגן זיין לעבן
סאיז שוין פאוואָלינקע, איך זאָל אייך זאָגן אקוראט, אזוי גרויס ווי א
יאָר מיט א מיטוואָך, דאָס הייסט פונקט ניין יאָר אָדער צען און עפּשער נאָך

מיט א סמיטשיק. איך בין דעמאָלט געווען, ווי איר זעט מיך אָטאָ, גאָר ניט דער וואָס איצטער, דאָס הייסט טאקע דער אייגענער טעווע, נאָר פאָרט ניט דער, ווי זאָגט איר: די אייגענע יענטע, נאָר אנדערש געשלייערט. דעהיינע וואָס? איך בין געווען, ניט פאר אייך געדאכט, א קאפּצן אין זיבן פּאָלעס. כאָטש אפּילע, אז מע וויל שמועסן דאָס אייגענע צוריק, בין איך נאָך איצט אויך ניט קיין נאָגיד. נאָר וועדלעך אמאָל, בין איך היינט, הייסט דאָס, א ייך מיט א פּערד און וועגעלע מײן אייגנס, מיט קיין איינהאַרע בעהיימעלעך א פּאָר, וואָס מעלקן זיך מיט נאָך איינער, וואָס האלט אָט אָט בא אָפּקעלבן זיך... (3)

ווערטלעך

א יאָר מיט א מיטוואָך
 מיט א סמיטשיק
 ווי זאָגט איר
 די אייגענע יענטע, נאָר אנדערש געשלייערט
 (ניט פאר אייך געדאכט)
 א קאפּצן אין זיבן פּאָלעס
 שמועסן דאָס אייגענע ווידער צוריק
 (קיין איינהאַרע) (4)

וואָס הייסט ווערטלזאָגער?

היינט האָבן מיר געלערנט וועגן פארשיידענע באטייטן פון ווערטער און וועגן ווערטלעך.

היימישע ארבעט

שרייבט-אוף 5 — 10 ווערטלעך.

43. ווערטלעך

(1) טעווע דערציילט וויטער

בעקיצער, וואָס-זשע האָב איך אייך אָנגעהויבן צו דערציילן? יאָ, בין איך הייסט דאָס, דעמאָלט געווען א ביטערער אָרעמאָ, געשטאָרבן, ניט פאר קיין ייִדן געדאכט, מיט ווייב און קינדער דריי מאָל א טאָג פון הונגער אכוכ וועטשערע, געהאַרעוועט האָב איך ווי אן אייזל, געשלעפט קלעצער פונעם וואלד צום וואָקזאל א פּולן וואָגן, עס זאָל אייך צו קיין כאַרפע ניט זיין, פאר צוויי גילדן א טאָג, און דאָס ניט אלע טאָג. און דערמיט גיי האלט

אויס, קיין איינהאָרע, אזא שטוב מיט פיקערס, זאָלן געזונט זיין, מיט א פערד אף קעסט, וואָס באדארף קניען אלע טאָג, גאָר אָן א שום טערעך. איינמאָל פארנאכט פאָר איך מיר אזוי זומער-לעבן אין וואלד, שוין צוריק אהיים, אָן די קלעצער; דער קאָפּ אין דער ערד, אפן הארצן וויסט און פינצטער; דאָס פערדל נעבעך; קוים וואָס עס פלאַנטערט מיט די פיס, כאָטש האק, כאָטש בראַק. קריך, זאָג איך, שלימאזל, אין דער ערד ארזן גלייך מיט מיר, ווייס אויך, וואָס באטייט א טאַנעס אין א לאנגן זומער-טאָג, אז דו שטייסט איין בא טעויען פאר א פערד."

שרייבט ארויס פון טעויעס דערציילונג די ווערטלעך. (2)

א ווערטל דארף מען פארשטיין

געהאָרעוועט האָב איך ווי אן אייזל. (3)

שרייבט אָן עטלעכע פארגלייכענישן.

הינט האָבן מיר געלערנט ווערטלעך
און פארגלייכעני

היימישע ארבעט.

אופשרייבן א דערציילונג מיט עטלעכע ווערטלעך און פארגלייכענישן.

44. צוגאָב בא א צייטוואָרט

פארטאָג, ס'איז געווען נאָך גוט פינצטער, האָט געדאליע אראָפגע-שלעפט פון די באלקעס דעם זומער-שפאן, האָט אים אריינגעשלעפט אין שטאל און געמאכט אים גרייט צום שפאנען. נאָך דעם האָט ער איינער אליין ארויסגעשלעפט פון שפיכלער עטלעכע זעק טווע, איינער אליין האָט ער זיי ארופגעשלעפט אפן וואָגן, געשפאנט דעם פערד און גע-לאָזט זיך אין מיל אריין. (1)

דער וועג איז געווען קייטיק: ווי שניי, ווי בלאָטע, האָט געדאליע זיך ארופגעלייגט אף די זעקלעך טווע און פארלאָזט זיך אף זיין בולא-נעם, אז ער וועט שוין אליין ברענגען ווהין מע דארף. פלוצלינג: טראך! דער בולאנער האָט ארופגעשפארט דעם וואָגן אף א נאָך ניט צעטייעט בערגל שניי און האָט אליך ארויסגעקוליעט אין קאנאווע. געדאליע האָט אראָפגעוואָרפן פון זיך דאָס פעלצל, אראָפגעשלידערט דאָס היטל און

גענומען זיך צו דער ארבעט. ער האָט צוריק אַרײַנגעלייגט די היי אין וואָגן, אײַנציקווייז אַרױסגעצױגן די זעק פֿון קאַנאווע, קױם אַרױפֿגע- לײגט זײ אפֿן וואָגן און פֿאַרטיק.

געפֿאָרן אײַז ער שוין אַהײם, נײַט אײַן מײל, ווײל די זעקלעך האָבן פֿאַר- זוכט אַבײסל קאַנאווע-וואַסער. אָף צוריקוועגס האָט ער זיך שױן אפֿן בולאַנעם נײַט פֿאַרלאָזט.

שרײַבט-אײַבער אלע אױסגעטײלטע ווערטער אין פֿיר רױבריקעס:

מײַט אַרײַנ-	מײַט אַרױס-	מײַט אַרױס-	מײַט אַרױפֿ-

אײַך האָב אַרײַנגעשלעפֿט

אײַך שלעפֿ אַרײַן

אײַך וועל אַרײַנשלעפֿן

(2)

א צײַטוואָרט קען האָבן א צוגאַב:
אַרײַן, אַרױס, אַרױפֿ, אַרױפֿ.

שפֿעטער וועט אײַר לערנען נאָך אַנדערע. (3)

דערשרײַבן פֿאַרקערטע באַטייטן:

— אַרױסגײן	— אַרױסגײן
— אַרײַנפֿאַרן	— אַרױסלױפֿן
— אַרױסלױפֿן	— אַרײַנקריכן
— אַרײַנקריכן	— אַרױסשפֿרײַנגען
— אַרױסשפֿרײַנגען	— אַרױפֿקלעמערן

הינט האָבן מיר געלערנט 4 צוגאָבן בא ציטווער-
טער: אריין, ארויס, ארום, אראָפּ.

היימישע ארבעט

אופשטעלן 10 פראזעס מיט ציטווערטער, וואָס האָבן צוגאָבן.

45. נאָך צוגאָבן בא ציטווערטער

טעווייע און מענאכעם-מענדל.

עס איז געבליבן, אז מיר שליסן שוטפעס, איך לייג-אריין געלט, און
מענאכעם-מענדל סיכל.

איך האָב ארויסגענומען די עטלעכע קערבלעך, דריי מאָל איבער-
געציילט, צוגערופן די אלטע מיגע פאר אן איידעס, דורכגערעדט זיך
מיט אים נאָך א מאָל, ער זאָל וויסן, וואָס פאר א בלוטיק געלט דאָס איז,
אווועקגעגעבן מענאכעם-מענדלעך, אריינגענייט אים אין בוזעם אריין, מע
זאָל דאָס כאָלילע בא אים ניט אוועקלאקענען, און אָפּגערעדט מיט
אים, אז ניט שפעטער פון נאָכשאבעסדיקער וואָך דארף ער מיר אריין-
שרייבן א בריוול פון אלצדינג, זיך אָפּגעזעגנט מיט אים פּיין, שיין, צע-
קושט זיך גאָר פריינטלעך אין פאנאנדערגעגאנגען זיך, ווי געוויינטלעך
מיט אן אייגענעם. (1)

נאָך צוגאָבן בא ציטווערטער: אוועק

דורך

צו

פאנאנדער

אָפּ

איבער

שרייבט איבער די דערציילונג אין איצטיקער צייט. (2)

אוועק . . . געגעבן
אווועקגעגעבן

אוועק . . . געבן
אווועקגעבן

שמעלט און פראזעס מיט די ציטווערטער: געגאנגען, געלאָפּן,
געפאָרן, געטראָגן, געפלוין, געשלעפט—מיטן צוגאָב אוועק.

דערשריפט פארקערטע באטייטן:

פאנאנדערווארפן —	אופהייבן —
— צולויפן	איבערקריכן —
(3) — אוועקווארפן	— אוועקפאטערן

וועלכע נייע צוגאבן בא צייטווערטער האט איר היינט געלערנט?

היימישע ארבעט

שטעלט-אוף א דערציילונג, דארטן זאל זיין ניט ווייניקער ווי 6 צייט-ווערטער מיט צוגאבן.

46. נאך צוגאבן בא צייטווערטער

עליע באקומט א בוך

מיין ברודער עליע האָט אויסגעלייענט ערגעץ אָף די בלעטער, אז עס איז פאראן אזא בוך אָף דער וועלט, וואָס לערנט, ווי מע קען פארדינען געלט דורך פארשיידענע רעצעפטן. וויבאלד ער האָט נאָר איבערגעלייענט, האָט ער באלד אוועקגעשיקט אָף דער פּאָסט א קערבל און האָט אָנגע-זאָגט דער מאמען א בסורע, זי זאל ניט זאָרען מער וועגן פארנאָסט. מיר האָבן דאָס נאָר אויסגעפאקט, האָט מיין ברודער עליע זיך צו-געכאַפט ליענען דאָס בוך. וויי-וויי, וואָס ער האָט דאָרט אויסגעלייענט. וויפיל סגולעס אָף צו מאכן געלט דורך די רעצעפטן! רעצעפטן אָף שוואַקס, לימאָנאד, סאָדע-וואסער. ער האָט זיך אוועקגעזעצט און אויסגעלערנט אים אָף אויסווייניק. פון אלע רעצעפטן האָט ער פאר זיך געפונען דעם פא-סיקסטן — טינט. ער דארף נאָר גיין אין אפטייק און ברענגען „פּראַשקעס“, וועט אלץ זיין פארטיק.

שרייבט ארויס די אויסגעטיילטע ווערטער און שמרייכט אונטער-די צוגאבן. (1)

דערשריפט איינעם פון די צוגאבן: איין, אריין, אויס, ארויס, אוף, ארוף, אָפּ, אראַפּ.

- נעמען א גאסט.
- נעמען צוריק דעם בוך.
- נעמען א רעפוע.
- נעמען אן עמער פון ברוינעם.
- נעמען דעם זייגער פון וואנט.
- נעמען דעם הונט אין שמוב.
- נעמען דאָס קינד אפן קאנאפע.

- . . . קלאפן דעם וועג מיט שטיינדלעך.
- . . . קלאפן א שטויביקע דעקע.
- . . . קלאפן א רייף אף א פאס.
- . . . קלאפן א צוואַק אין וואנט.
- . . . קלאפן א פינגער.
- . . . קלאפן א רייף פון א פאס.

שמעלם-צו דעם פאסיקן וואַרט אפן אַרט פון די פינטעלעך.

אָפּריידן	}	זי פלעגט זיך דאָס האַרץ
אויסריידן		איך וואָלט אים קענען . . . ער זאָל מיט דיר גוט ווערן
איבעריידן		ער קען דרײַ שאַ נאַכאַנאַנד
דורכריידן		מאַרגן וועל איך מיט אים . . . וועגן דעם איניען
איננריידן		אז איך וואָלט זיך מיט איר . . . וואָלט זי מוידע געווען

דערשריבט א פאסיקע פרעפאזיציע.

- ער איז ארונטערגעקראַכן טיש
- זי איז אריבערגעקראַכן פלוזט
- זעליק איז נאַכגעלאָפן הונט
- דאָס קינד איז צוגעלאָפן גאניק
- איך בין ארופגעקראַכן בארג
- דו האַסט זיך אראָפגעגליטש בארג

רעטעניש:

וויאזוי קען מען אַפּרײַסן א צווינגל און ניט איבערשרעקן
א פויגל, וואָס זיצט אפן צווינגל?
'אלא! אַלעגאָראַ האַלל אל ניש' אַלעגאָראַ

ש פ א ס ן

- דו האַסט אָפּגעשיילט דעם עפל?
- אָפּגעשיילט.
- וווּ האַסטו אהינגעטאָן די שאַלעכץ?
- אופגעגעסן.
- * * *
- פארוואָס האַסטו אָנגעטאָן די זאַק אף דער לינקער זײַט?
- ווייל אף דער רעכטער זײַט איז אַ לאַך.
- * * *
- זע, זאָרעך, מאַך צו דעם פענצמער, עס איז אינדרויסן שרעק-
לעך קאלט.

— עם וועט גארניט העלפן, כײַעם, ווען איך וועל אפילע צומאכן
דעם פענצטער, וועט אינדרויסן אלציינס ווארעמער ניט ווערן. (3)

* * *

א קליין מיידעלע איז געפאלן, שרייט זי:
— מאמע, הייב מיך אוף!
— קום אהער, מיין קינד, וועל איך דיך אופהייבן.

* * *

געציל זאגט צו וועלווען: וועק מיך אוף פונקט 2 אזייגער.
ענטפערט וועלווען: גוט, קלאפ מיר אָן אין וואנט, וועל איך דיך
גלײַך אופוועקן. (4)

פארשרייבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט. (5)

הײַמישע ארבעט

טראכט-צו א דערצייילונג, וואָזוי א ינגעלע האָט ארויסגעראטעוועט א
קינד פון וואסער.
שטרײַכט אונטער אלע צוגאַבן בא די צייטווערטער.

47. צושטעל בא א צייטוואָרט

אפן ברעג טײַך

א קליין שטעטעלע שטייט באם ברעג פון א ברייטן טײַך. די עטלעכע
צענדליק געזינדן, וואָס באוויינען דאָס שטעטל, ציען פונעם טײַך זייער
כעיונע.

פריילינג, ווי נאָר דאָס אייז גייט אוועק און עס באווייזט זיך דאָס
מוטנע וואסער, פארשפרייט זיך א קאָכיק לעבן איבערן ברעג. דער שניי
פארדעקט נאָך ביידע ברעגן, נאָר ווי-ניט-ווי קוקט ארויס די שווארצע,
פייכטע און פעטע ערד. אין א ליכטיקן טאָג, ווען די זון דערווארעמט די
פארקילטע לופט, גיסן זיך אָן אופהער און רוישן מיט א הילכיקער פריילעכ-
קײַט מוטנע שטראָמען וואסער פון די דערבײַקע פעלדער און וועלדער און
פארשווענקען די ברעגן פונעם טיפן און אָנגעשוואָלענעם טײַך.

און דערזעען עס די שטעטלדיקע און דערפילן זיי דעם ערשטן
טרייסל פון אייז, פארבינדן זיי זיך שוין מיטן נאסן גליטשיקן ברעג, ביז
דאָס גרויסע וואסער וועט צוריק פארשווינדן. דעמאָלט הילכט דער ברעג: מע
לאָדט באטן מיט האָלץ און מיט שווערע ריזיקע קלעצער. (1)

א ט ר י י פ ע

דער הימל צום שטעטל איז מיטאמאָל ליכטיק געוואָרן, ווי א רויט-ברע-
 נענדיקע, ליכטיקע כמארע פון א ליכטיקן יאם האָט זיך פארבלאָנדזשעט
 אינעם פינצטערן נאכט-יאם אריין און האָט א האלבן הימל באַלויכטן. אונטן
 אף דר'ערד האָט געפלאקערט, איין וואָלקן פֿייער האָט געקוילערט זיך אין
 צווייטן אריין און זיי האָבן געפלאמט איננינעם און געשטיגן אין הימל אריין
 און אונטערגעצונדן א שטיק הימל. דאָס פֿייער האָט פאריאַגט די מענטשן
 פון די הייזער, האָט פארטריבן זיי און אליין געטראַגן זיך פון דאך צו
 דאך. ווי פון וויסטע מיטבאַרעס האָט ער זיך אהער דערקליקלט און האָט
 באדעקט דאָס גאנצע שטעטל, האָט אלץ, אלץ פארסארפּעט, איבערגע-
 לאָזן היילע מענטשן און פּוסטע כרוועס. (2)

יאַגן	—	האַט געיאַגט.
פאריאַגן	—	האַט פאריאַגט.

פלייבן	—	איז געבליבן.
פארפליבן	—	איז פארפליבן.

(3)

יאַגן	—	האַט געיאַגט.
פאריאַגן	—	האַט פאריאַגט.
ארויסיאַגן	—	האַט ארויסגעיאַגט.

צוגאַפּ

צושטעל

ער יאַגט ארויס	ער פאריאַגט
ער יאַגט אראָפּ	ער דעריאַגט
ער יאַגט ארוף	ער צעיאַגט

גיין — געגאנגען

פארגיין — פארגאנגען

דערגיין — דערגאנגען

פאגיין — פאגאנגען

צושטעל

ארויסגויין — ארויסגעגאנגען
 אריינגויין — אריינגעגאנגען
 ארויפגויין — ארויפגעגאנגען

פארשריפט, וואָס האָט איר הינט געלערנט. (4)

היימישע ארבעט

איבערמאכן און איבערשרייבן אין דער שפּעטערדיקער צייט די זעריי-
 לונג „אפן ברעג טייך“, אָנהייבנדיק פון „פּרילינג“.

48. נאָך וועגן צושטעל בא א צייטוואָרט

ראבטשיק האָט נאָך פון לאנג-אָן געציטערט פאר די איבעריקע שטאָט-
 הינט. נאָר זינט פאראסקע האָט אים אָפּגעגאָסן מיט א קריגל קאָכיק וואסער
 און זיין פעל האָט זיך צעשפּאַלטן אף שטיקער, איז זיין פאכער נאָך גרע-
 סער געוואָרן. די פליגן האָבן צעפרעסן די ווינד. די ווינד האָט זיך צע-
 שפּרייט איבערן גאנצן רוקן, איז ער געגאנגען און געקוקט אף די זייטן
 טאָמער רירט אים ווער אָן.

שטייענדיק אמאָל לעם די קאצאָוים, ווען די העקער האָבן צעהאקט
 דאָס פלייש אף שטיקער, געוואָרפן א שטיקל הויט, א ביינדל, האָט ער נאָר
 געקענט באטראכטן, ווי די סטאדע הינט צעשיט זיך, יעדערער קליגט זיך
 אונטערשפּרינגען אקוראט דאָרט, ווי מע באדארף, און איטלעכער הונט, בע-
 שאס ער באקומט זיין כיילק, צעלייגט זיך מיט גרויסקייט און פראוועט די
 סודע, קוקט זיך ארום אלעוויילע אף די איבעריקע הינט, ווי איינער רעדט:
 — איר זעט א בייין? דאָס איז מיינער א בייין, און איך עס אים. (1)

מוישע האָט צעשטעלט די פארמעם
 מע האָט צעשלעפט דעם פלויט ברעמלעכווייז
 דער מיש איז צעפאלן אף שטיקלעך
 דער ווינט האָט צעטראַגן די שמרוי
 יאנקל האָט צוגעשטעלט דעם מיש צום ווענטל
 איך האָב צוגעשלעפט דעם וואָגן צום פלויט
 דאָס קינד איז צוגעפאלן צו דער מאמען
 ער האָט מיר צוגעטראַגן א שמול. (2)

צעשטעלן = פאנאנדערשמעלן	
אלציינעם	{ פאנאנדער —
	{ צע —

צוגאָב צו שרייבט זיך מיט א וואָוו (ו)
 צושמעל צע שרייבט זיך מיט אן אינען (ע)

- שרייבט איבער און דערשרייבט וווּ מע דארף צוגע אָדער צע.
- ער האָט שניטן דעם פּאפּיר
 - איך האָב וואָרפּן די וואנט
 - זי האָט נומען דעם בוך פאר זיך
 - נאָכעם האָט זעגט די קלאַץ אָף ברעמער
 - דו האָסט האנגען די בילדער
 - זי האָט פּראַכן דעם פלייער
 - דו האָסט ריסן די העפּט
 - זי האָט כאַפּט באַ מיר מיין פּען
 - מייער האָט פונדן דעם פּערד צום פּלויט (3)

היינט האָבן מיר געלערנט דעם צושמעל צע און די צו-
 גאַבן צו און פּאנאנדער. א צוגאַב קומט אין איצטיקער צייט
 נאָכן צייטוואָרט, אין פּריערדיקער און שפּעטערדיקער צייט —
 אין אָנהייב צייטוואָרט:

		ער נעמט-צו
		ער האָט צוגענומען
		ער וועט צונעמען
א צושמעל קומט שמענדיק אין אָנהייב צייטוואָרט:		
		ער צענעמט
		ער האָט צענומען
		ער וועט צענעמען
בא א צוגאַב קומט אין פּריערדיקער צייט גע- אינמיטן, צווישן צוגאַב מיטן צייטוואָרט:		
		ער האָט צוגענומען
און בא א צושמעל קומט אין פּריערדיקער צייט גאָר קיין גע- ניט:		
		ער האָט צענומען.

היימישע ארבעט

אופשטעלן 6 פראזעס מיטן צוגאָב צו- און 6 פראזעס מיטן צושטעל צע-.

49. וועגן שרייבן ריכטיק

בא אונדז אין גאס האָבן גאנאָוים באפאלן א קאָאָפּעראַטיוו. בא אונדז אין שול האָט מען באזאָרגט די קינדער מיט לערנביכער. דער פעטער האָט מיך דערקענט פּרונוייטן. ער איז אנטלאָפּן, האָט דער טאטע אים דערייאָגט. איך וועל קומען פרי אין קלוב און וועל פארנעמען פאר דיר אן אָרט. פאר דער גאנצער צייט האָט זי נאָר היינט פארשלאָפּן דעם ערשטן לימעד. הייאָר וועלן מיר פארזייען קלעווער פאר אונדזער קו. בא פּריוואַטע הענדלער בא- צאָלט מען טייערער פאר סכירע. בא אונדז אין גאָרטן באווייזן זיך שוין קנאָספּן אף די ביימער.

שרייבט איבער און שטריכט אונטער די פּרעפּאָזיציעס בא, פאר און דעם באשטימוואָרט דער מיט איין שטריך; די צושטעלן— בא-, פאר-, דער- — מיט צוויי.

<u>בא (פּרעפּאָזיציע)</u>	<u>בא (צושטעל)</u>
בא אונדז	באפאל
<u>פאר (פּרעפּאָזיציע)</u>	<u>פאר (צושטעל)</u>
פאר דיר	פארנעמען
<u>דער (באשטימוואָרט)</u>	<u>דער (צושטעל)</u>
דער פעטער	דערזען

ווי דער הונט האָט געכאפט א טכור

בא אונדז אין שול האָט מען באשטימט מאכן אן עקסקורסיע אין וואלד. דערווארט זיך אף א שיינעם ליכטיקן טאָג, איז דער לערער אוועק מיט אונדז אין וואלד. נאָך אונדז איז נאָכגעלאָפּן דער הונט פון שול. אין וואלד זעען מיר, דער הונט איז צוגעלאָפּן צו א בוים, גענומען ארומליפּן ארום אים. עפעס שטארק שמעקן און בילן. דער לערער האָט אונדז גלייך דערקלערט די סיבע: אונטער א בוים האָט זיך אונטערגעגראָבן א טכורל און דער הונט האָט אים דערשמעקט. באלד האָט אים דער הונט ארויסגעיאָגט פון זיין נאָרקע.

דער טכור איז א וויילע געלאָפן אָן אן אָטעם, נאָר דער הונט האָט זיך נאָכגעיאָגט נאָך אים און האָט אים געפאקט, ווען ער האָט באדארפט איבער-שפרינגען איבער א קאנאווע. דער הונט האָט צוגעטראָגן צו אונדז נאָך א לע-בעדיקן טכור, ער האָט אים נאָר אביסל צעביסן. מיר האָבן אים אוועקגע-טראָגן אין שול. (1)

אז איך וואָלט געהאט א שיף און אן אעראָפּלאן, וואָלט איך ארומגע-פאָרן די גאנצע וועלט.

אהין לאָזט מען ניט, אהער טאָר מען ניט, דארף מען נעמען א שטול און אנירערזעצן זיך דאָ.

אז א גאנצע געזינד זאָל אופעסן אזא שטיק ברויט, קען מען זאט זיין א גאנצן טאָג.

א פערד קען אליין אופעסן נאָך 5 אזעלכע שטיקער, אכוצדעם נאָך היי אביסל און בלייבן ערשט, ווי א פערד מיט א צוקערלעקעך:

ווען ער וואָלט זיך גוט געלערנט, וואָלט ער אצינד געווען שוין א שילער פון דער פערטער גרופע און אפילע פון דער פינפטער. (2)

פארשרייבט, וואָס האָט איר הינט געלערנט. (3)

50. צייט וואָרט מיט „זיך“

פרילינג-בילדל

עס ווארעמט אויבן די זון אין הימל און אף דער ערד אונטן. דאָס איז שפאלט זיך, ריינע וואסערלעך געבירט און לויטער-קוואלן עפנט.

און עס עפנט זיך, און עס לאָזן זיך וואסערלעך איצט פון אומעטום, פון הויף, פון גאָרטן, פון אונטער-וועג און אונטער-פלויס; עפענען זיך, לאָזן זיך, לויטער, ריין און רינען שטיל, נעמען זיך צונויף, איינס מיטן אנדערן, שטיל מיט שטילערס, קליינס מיט קלענערס, שטיל מיט זייטעלעך, מיט רוקנד-לעך, מיט קלאָרע וואסער-ליסקעלעך; שלענגלען זיך, דרייען זיך, קומען פון אלע זייטן אָן, גיסן זיך צונויף, שניידן די גאסן דורך. יאָגן זיך און פלייצן. ביז עס זופט זיי לעסאָף די ראשעדיקע גאס-ריטשקע אריין: זופ... זופ... כליופ... כליופ... און עס רינען ריינע וואסערלעך אָן מאָס און אָן אופהער. באַטאָג און באַנאכט. פון ריטשקעס אין ריטשקעס, פון ריטשקעס אין גראָבן און פון גראָבן אין טיך.

און עס רינען זיך אזוי די וואסערלעך, שטיל און פאמעלעך און שטיל און פאמעלעך ציען זיי אזוי די קעלט פון אייז ארויס. ליב און הארציק גייט אזוי דעם דרויסן פון הארצן אָפּ און עס ווערט אים אזוי גרינג, אזוי לינד; עס ווערט אים אזוי גוט און אפן הארצן אופגעלייגט, טאקע עמעס גוט און אופגעלייגט. (1)

שרניבט ארויס אלע ציטווערטער מיט „זיך“ אין איין רופריקע
און אן „זיך“ אין א צווייטער.

מיט „זיך“	אן „זיך“

דער אייזגאנג

דאָס וואסער לויפט פון די בערג און עס גיטט איבערן אייז. פונדער-
ווייטנס הערט א קנאק. א שטיק אייז, א האלבער טיך קומט אָן און
רייט ווייטער. דאָס וואסער ריישט שטרעמענדיק אין א רינע פון צווישן
צוויי שטיקער אייז און מיט א ראש שטרעמט עס פון דער רינע ארויט און
עס לעכערט דאָס אייז, אף וועלכן עס רינט ארוף. א כוואליע וואסער קומט
אָן צו לויפן און גיט א גאָס איבערן אייז. באלד נאָך דער כוואליע הערט א
קנאק. דאָס אייז שפאלט און א ריזיק שטיק פון אייז שטעלט קאפיר און ווערט
די רעגע צעשמעטערט אף שטיקלעך. דאָס וואסער לאָזט אין א שטארקן
שטראָם ארויס פון זיין געפרוירענער דעקע, מיטשלעפנדיק די הארוגים, די
צעבראָכענע שטיקער אייז, און מאכנדיק מיט זיי א שפילעכל, א דריידל אין
קאָן, צווישן צוויי כוואליעס, וואָס איינע וויל די צווייטע כאפן און פאנשן
אין פאָנעם אריין.

דאָ איז אין עטלעכע ערטער פארפעלט דער וואָרט „זיך“ בא א
ציטוואָרט. שרניבט-איבער און שמעלט-צו „זיך“, ווו איר פארשטייט
אליין. (2)

וואש זיך,

קעם זיך,

שער זיך

אָפּט —

(3) וועסטו זיין געזונט!

הינט האָבן מיר געלערנט ציטווערטער
מיטן וואָרט „זיך“

פון דאָרף

שלעפט זיך א וואָגן ווייט אפן שאַסיי,
 גייט זיך אין וואָגן אַ פערדל געשפּאַנט,
 זיצט דאָרט א פויער, די לייצעס אין האַנט,
 טראָגט זיך זיין קאַל אין דער לופט נאָכאַנאַנד:
 גניאדע, גיי, גניאדע, גיי.

סקריפעט דער וואָגן זיך אפן שאַסיי,
 טראָגט זיך אן עכאָ אין לופטן און פאַלט
 אריבער דעם פעלד און אריבער דעם וואַלד,
 מורמלט דער פויער זיך: עך, ס'איז נאָך קאַלט!
 גניאדע, גיי, גניאדע, גיי.

ענטפערט פון ערגעץ א האָן מיט א קריי,
 ווייסט שוין דער פויער איצט ריכטיק די צייט,
 שטעלט זיך אים פאַר דאן זיין כאטקע פון ווייט,
 דרייט ער די בניטש אין דער לופטן און שרייט:
 גניאדע, גיי, גניאדע, גיי.

שרייבט ארויס די צייטווערטער מיט „זיך“ און שטעלט אוף צו יעדן צייטוואָרט א פראזע.

51. נאָך וועגן צייטוואָרט מיט „זיך“

פּרילינג-ליד

די לאַנגע ווינטער-צייט!
 שפּראַצט אָף, איר זאַנגען גאַלדענע
 און פילט זיך אָן מיט זאַפט!
 פאַרגיס, פאַרפלייץ דאָס פרייע פעלד,
 אַ יונגע, פרישע קראַפט!
 דער פּרילינג גייט.... ער בליצט... ער
 רוישט...

פאַרשווינדן ווערן ווייט
 די גרויע טעג, די שוואַרצע נעכט.
 די לאַנגע ווינטער-צייט!

(1)

עס וואַרעמט זיך, עס פיעסטעט זיך
 דאָס גרינע אקער-פעלד.
 עס שפּראַצט ארויס דאָס קערנדל,
 דערזעט די ליבע וועלט,
 דערפילט די זון די ליכטיקע,
 דעם פרישן, פרייען ווינט.
 עס ציט זיך צו דער הימל-שיין
 און קוויקט זיך ווי א קינד.
 גענוג געלעגן טיף אין ערד,
 פון ליכט און לעבן ווייט,
 די גראַע טעג, די שוואַרצע נעכט,

„זיך“ שרייבט זיך באזונדער פונעם צייטוואָרט

שרייבט-אוף די ענדערונג פון א צייטוואָרט מיט „זיך“ אין אלע דריי צייטן; א צייטוואָרט — וועלכן איר ווילט. (2)

אין דער הוטע

פון דעם לאנג-שניידנדיקן פינף האָט זיך מאַטקע אופגעריסן פון שלאָף. ער האָט זיך ארומגעקוקט און ניט דערקענט, ווו ער געפינט זיך. ארום אים האָבן זיך ארומגעדרייט מענטשן. די קאמער איז געווען אזוי ווארעם פון דעם געהייצטן אויוון, אז עס האָט זיך אים אויסגעדאכט, אז די ווענט ווערן צע-פלאצט פון דער אָנגעפרעסטער היץ. פון אויוון האָט געיאָגט אזא היץ, אז עס האָט זיך געדוכט, אז אלצדינג, וואָס שטייט לעבן אים, ברענט ער אוף. באלד זיינען זיך געקומען נאָך מענטשן. אלע האָבן זיך אויסגעטאַן נאקעט, געבליבן אין די אונטערשטע וועש און האָבן זיך ארומגעשטעלט ארום אויוון. באלד האָבן זיך אופגעעפנט די טירלעך פון אויוון, און מאַטקע האָט דערזען, ווי פֿייער גיסט זיך דאָרטן.

פארשרייבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט.

היימישע ארבעט

ענדערן אין אלע דריי צייטן די צייטווערטער: זיך ארומדרייען, זיך פארנעמען.

52. אָפּגעכאַפּטע צייטווערטער

עליע מאכט טינט

מיין ברודער עליע איז אוועק אין דער אפטייק און האָט געבראכט „פראַשקעס“ און גליצערניע א גאנצע פלאש. נאָכוועם האָט ער זיך פארשפארט אין אלקער און האָט עפעס געטאַן, וואָס — ווייס איך ניט. ס׳אי סאָך. די „פראַש-קעס“ מיט דער „גליצערניע“ האָט ער אויסגעמישט אין א גאנץ גרויסן טאָפּ (א נייעם טאָפּ געקויפט). דעם טאָפּ מיטן געמישעכץ האָט ער פארוקט אין אויוון, און געבעטן די מאמע שטילערהייט, זי זאָל פארקייטלען די טיר. מיר אלע האָבן געמיינט מידייע וואָס. די מאמע האָט אלע מינוט געכאַפּט א קוק צום אויוון. נאָכדעם האָט מען פאוואָלינקע ארויסגענומען דעם טאָפּ פונעם אויוון און מ׳האָט פאוואָלינקע אריינגעגאַסן דאָס געמישעכץ אין פעסל וואסער

אריין. אז דאָס פעסל איז געוואָרן אָנגעפילט העכער האלב, האָט מײן ברודער עליע א זאָג געטאָן: „גענוג!“ און האָט זיך גענומען צום בוך, געקוקט און געהייסן שטילערהייט זיך ברענגען א פרישע פען מיט א ווייסן בויגן פאפיר. אינגעטונקען די פען אין פאס און געגעבן א שרייב עפעס אפן פאפיר. דאָס אָנגעשריבענע האָט ער צוגעטראָגן פּרָזער צו דער מאמען, נאָכדעם צו מײן שוועגערן בראַכע. די ביידע האָבן געגעבן א קוק אריין און א זאָג צו אים: „סע שרייבט!“ (1)

אז די טוונג ווערט אָפּגעכאפט אף גיך, זאָגט מען:
 כאַפּן א קוק, א זאָג טאָן, געבן א שרייב א. א. וו.
 אָפּגעכאפטע צייטווערטער { כאַפּן א קוק
 א זאָג טאָן
 געבן א שרייב

דערשריב אָפּגעכאפטע צייטווערטער:

- בייסן — א ביס טאָן
- ברעכן —
- דרייען —
- לויפן —
- שפּרינגען —
- פאלן —
- פאָרן —
- הוסטן —
- טומלען —
- שרייען —

(2)

די רויטע ארמיי וועט נעמען מינסק איבער דער בעריאָזע הענט א שטרענגער בריק, איילן עשאלאָנען, איילן איבער בריק. און ווען דער לעצטער רייטער וועט דורכשניידן געשווינד און שטרענגערהייט זאָגן: נו, כאוויירים — צינד! — וועט דאן דער בריק ברעכן, פאָכן מיט די הענט: א בריק איז דאָ געהאנגען! געווען און ניט געווען. וועט מינסק דאן ווערן געענטער, ס'איז ווער אהין אריין: — מינסק, מיר וועלן קומען, מיר וועלן ווידער זיין!...

אין דעם געדיכט זיינען דריי אָפּגעכאַפּטע צייטווערטער פאַרביטן אָף געוויינלעכע. געפינט, וועלכע זיינען עס, און שרייבט איבער דעם געדיכט ריכטיק. ד. ה. פאַרבייט צוריק די געוויינלעכע צייטווערטער אָף אָפּגעכאַפּטע.

א רוף טאָן דעם ברודער | ארופטאָן די גלאַז אפן לאַמפּ

פאַרשרייבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט.

היימישע ארבעט
ענדערן אין אלע צייטן, אלע פּערזאָנען און ביידע צאָלן די צייטווער-
טער א רוף טאָן און ארופטאָן.

53. צייטוואָרט (איבערכאווערונג)

עליעס טינט

באלד נאָך דעם האָט מען זיך גענומען ווידער צו דער פריערדיקער
ארבעט. אָנגעגאַסן נאָך א פּאַר עמער וואסער, האָט מײַן ברודער אופגעוויבן
די האנט: „גענוג!“ ווידעראמאָל געגעבן א שרייב אין ווייסן פאַפיר אריין
און ווידעראמאָל צוגעטראָגן דאָס אָנגעשריבענע פריער צו דער מאמען און
נאָכדעם צו מײַן שוועגערן בראַכע. די ביידע האָבן געגעבן א קוק אין פאַפיר
אריין און א זאָג: „סע שרייבט!“

אָט אזוי עטלעכע מאָל, ביז די פאס איז געוואָרן פול ווי אן אויג.
ס׳איז שוין ניט געווען וו היין צו גיסן וואסער. דעמאָלט האָט מײַן ברודער
עליע געגעבן א הייב אָף די האנט: „גענוג!“ און מיר אלע פיר האָבן זיך
געזעצט עסן.

נאָכן עסן האָבן מיר זיך גענומען צום צעגיסן דעם טינט אין פלעשער.
פלעשער האָט מײַן ברודער עליע צונויפגעבראכט פון דער גאַנצער וועלט.

מױשע דער איינבינדער, אז ער איז אריינגעקומען צו אונדז און דערזען
אזויפיל פלעשער, האָט ער זיך דערשראָקן און זיך געגעבן אזש א וואָרף
צוריק.

וואָס ווייטער איז געווען, קענט איר וויסן פונעם לימעד (31).

שרייבט ארויס אלע צייטווערטער. (1)

שרייבט-איפער דידאזיקע צייטווערטער אין איצטיקער און אין
שפעטערדיקער צייט:

האָט מען זיך גענומען
האָט עליע אופגעהויבן די האנט
ביידע האָבן געגעבן א קוק
די פאס איז געוואָרן פול
מיר האָבן זיך געזעצט עסן. (2)

פארשרייבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט.

היימישע ארבעט
ארויסשרייבן פון טעקסט פון לימעד 52 („עליע מאכט טינט“) אלע
צייטווערטער און צעשטעלן אין רובריקעס:

מיט צוגאָבן	מיט צו- שמעלן	מיט „זיך“	אָפגעכאפטע	אנדערע

אין צייטוואָרט קען אריינפאלן אין צוויי רובריקעס.

54. פערזאָניקער צייטוואָרט

עליע מאכט טינט.
עליע האָט געמאכט טינט.
עליע פלעגט מאכן טינט.
עליע וועט מאכן טינט.
עליע וואָלט מאכן טינט. (1)

א וואָרט, וואָס מען קען ענדערן אין דריי פערזאָנען און צוויי
צאלן, הייסט פערזאָניקער צייטוואָרט

עליע מאכט טינט.
מאכט — פערזאָניקער צייטוואָרט.

עליע האָט געמאכט טינט.

האָט — פּערזאָניקער צייטוואָרט (געמאכט איז ניט קיין פּערזאָניקער צייטוואָרט).
עליע וועט מאַכן טינט.

וועט — פּערזאָניקער צייטוואָרט (מאַכן — איז ניט קיין פּערזאָניקער צייטוואָרט).

יעדע איצטיקע צייט איז א פּערזאָניקער צייטוואָרט.

אין פּרעדיקער צייט איז איין וואָרט (האָב, האָסט, האָבן, האָט, בין, ביסט, איז, זינען, זייט) א פּערזאָניקער צייטוואָרט, דער צווייטער ניט.

אין שפּעטערדיקער צייט איז איין וואָרט (וועל, וועסט, וועט, וועלן) א פּערזאָניקער צייטוואָרט, דער צווייטער ניט. (2)

אין צייטוואָרט מיט וואָלט איז וואָלט דער פּערזאָניקער צייטוואָרט.

א צייטוואָרט קען באשטיין פון צוויי ווערטער —
א פּערזאָניקן צייטוואָרט און א ניט פּערזאָניקן

(3)

קליינע-אויס צו איין סוביעקט, איין פּערזאָניקן צייטוואָרט
און איין אָביעקט און שטעלט אױף פּראָזעס:

סוביעקטן: איך, מיר, די מאמע, עליע, עליע, עליע.

פּערזאָניקע צייטווערטער: מאַכן, רופט, ברענגט, רוף, פּאַרקייקלט, מאַך.
אָביעקטן: די טיר, פּלעשער, טינט, טינט, דיר, מאַטלען.

פּאַרשריבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט. (4)

היימישע ארבעט

שטעלט-איבער די ווערטער אין די 6 פּראָזעס, וואָס איר האָט אױפגע-
שטעלט, אף אלערליי אױפּאַנים, צ. ב. איך רוף דיר, דיר רוף איך, רוף איך
דיר.

55. סיי דער פון די ווערטער אין זאץ

(1) אף וועלכן אָרט שטייט אָפּטער דער פּערזאָניקער צייטוואָרט?
ווי איז בעסער — דער סוביעקט זאָל שטיין אפן ערשטן אָרט און דער
אָביעקט אפן דריטן צי פּאַרקערט?

(2)

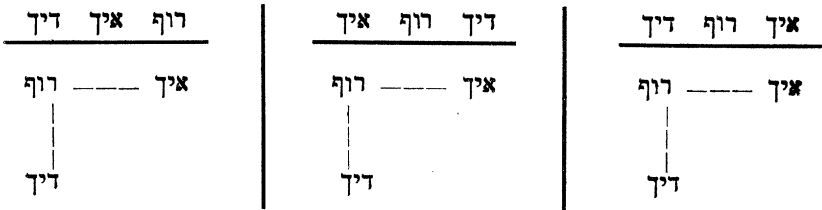
אונדזער רייד שמעלט זיך אוף פון ווערטער.
 די ווערטער דארפן שטיין ניט אפי-ווי, נאר
 אין א געוויסן סיידער.

עליע מאכט טינט.

טינט מאכט עליע.

מאכט עליע טינט.

שמעלט אוף סכעמעס צו די דריי זאצן.

פון דער סכעמע קען מען ניט דערקענען דעם
 סיידער פון די ווערטער אין זאץ.

איבער דער בעריאָוע הענגט אַ שטרענגער בריק.
 שטעלט איבער די ווערטער, ווי נאָר מע קען.
 פארשרייבט, וואָס האָט איר היינט געלערנט.

היימישע ארבעט

שרייבט-אוף א דערציילונג פון 5 קורצע פראזעס. דערנאָך שטעלט-
 איבער אין יעדער פראזע דעם פערזאָניקן צייטוואָרט אפן ערשטן אָרט.
 זעט, צי עס ווערט בעסער צי ערגער.

56. סובסטאנטיוו, צייטוואָרט, פראזע, זאץ

(איבערכאזערונג)

פארן יאָר צייט האָט איר שוין אויפיל מאָל געהאט צו טאָן מיט סוב-
 סטאנטיוון און מיט צייטווערטער, אז איר האָט זיך צוגעווינט צו די
 נעמען, און איר קענט שוין גוט אונטערשיידן א סובסטאנטיוו פון א צייטוואָרט.

ווי זינען צווישן אָט-די ווערטער סובסטאנטיוון און ווי צייטווערטער?
 שטיפער, שטיפערײַ, דו שטיפסט, ער שטיפט, געשטיפט, שטיפערן.
 דער שלאָף, איך שלאָף, פארשלאָפן, געשלאָפן, שלעפער.
 געלאָפן, לויפן, לויף, לויפערקע, לויפעניש, א לאָף טאָן.

ווי קען מען שטעלן א באשטימוואָרט — בא א סובסטאנטיוו צי בא א צייטוואָרט?

וואָס קען מען ענדערן אין פערזאָנען — א סובסטאנטיוו צי א צייטוואָרט?
 וואָס קען זײַן א סוביעקט און אן אָביעקט — א סובסטאנטיוו צי א צייטוואָרט?

וואָס קען מען ענדערן אין דריי צייטן — א סובסטאנטיוו צי א צייט-וואָרט?

מאכט פון דעם וואָרט וויײַס עטלעכע סובסטאנטיוון און עטלעכע צייט-ווערטער. מאכט פון דעם וואָרט פּרעג עטלעכע סובסטאנטיוון און עטלעכע צייטווערטער.

נאָכן עסן האָבן מיר זיך גענומען
 צום צעגיסן דעם מינמ אין פלע-
 שער, וואָס מײַן ברודער עליע
 האָט צונויפגעפראכט פון דער
 גאנצער וועלט. (1)

אָנגעגאָסן נאָך א פאַר עמער
 וואסער, האָט מײַן ברודער עליע
 אופגעהויבן די האנט.

נאָכן עסן האָבן מיר זיך גענו-
 מען צום צעגיסן דעם מינמ אין
 פלעשער. פלעשער האָט מײַן
 ברודער עליע צונויפגעפראכט פון
 דער גאנצער וועלט.

אָנגעגאָסן נאָך א פאַר עמער
 וואסער, האָט מײַן ברודער עליע
 אופגעהויבן די האנט.

ווי איז ווי שאַלעם-אלייכעם האָט געשריבן און ווי איז איבערגעמאכט?
 ווי איז בעסער? (2)

פארשרייבט, וואָס האָט איר הינט געלערנט.
 היי מי שע ארבעט
 קוקט-איבער די לימודים 2, 28, 29, 42, 43.

57. באטייט פון ווערטער

(איבערכאווענג)

סובסטאנטיוון קענען זײַן אייגנעמען און ניט קיין אייגנעמען. (2)

א מאַדנע זאך!

אן אלטע יידענע איז אמאָל געקומען פון יאמפאָלע קיין קרעמענטשונ.
 הערט זי, ווי מע רופט דעם טײַך—דניעפער, פארווונדערט זי זיך:

— א מאַדנע זאך! בא אונדו זײַגט מען דניעסטער, און דאָ זאָגט מען גאָר דניעפער. (2)

ווערטער מיט פארשיידענע באטייטן
פיסלעך בא א קינד און פיסלעך בא א טיש (סובסטאנטיוו)
לויפן קען א קינד און לויפן קען א זייגער (ציטווארט)
אז מע נייט אן געלט איז אן אומזיסטע ארבעט
און אז מע מאַכט ניט קיין קניפל, איז אן
אומזיסטע ארבעט (סימען).
דערמאָנט זיך נאָך אזעלכע ווערטער.

שפיל מיט ווערטער
איינער פרעגט: ווען נייט א שנידער אומזיסט?
מיינט יענער: אומזיסט—אן געלט. ווייס ער ניט.
זאָגט דער ערשטער: ווען ער מאכט ניט קיין קניפל.
דאָס רופט זיך—שפיל מיט ווערטער. דער וואָס האָט געפרעגט,
האָט געשפילט מיטן וואָרט „אומזיסט“.

נאָך א שפיל מיט ווערטער
יענטל האָט אויסגעגאָסן א קריגל וואסער. זאָגט די מאמע:
— זע, סארא נעץ דו האָסט דאָ אַנגעמאכט איבערן גאנצן
צימער!

מאכט יענטל:
— אויב א נעץ, קען מען דאָך מיט דער נעץ כאפן פיש.
וואָסערע באטייטן האָט דאָס וואָרט „נעץ“? (3)

נאָך א ווערטערשפיל
אז טעוועס פערד וויל עסן און ס'איז ניטאָ קיין היי, זאָגט
אין טעוועס:
— מירן קומען אהיים, וועל איך דיר ווייזן א היי אי
סידער.
וואָס באטייט היי?

נאָך א ווערטערשפיל
פארוואָס נעמט מען אראָפּ די היטל, אז מע גייט ארײַן
אין קלאס? (4)

* ס'איז עמעס, אז דו קענסט גוט מאַלן און גוט צייכענען?
 — מאַל דיר, אז מאַלן מאַל איך ניט איבעריק גוט, אַבער ציי-
 כענען צייכן איך אויסגעצייכנט.
 פארשריבט, וואָס האָט איר הינט געלערנט.

לאכן איז געזונט.

קיין היימישע ארבעט וועט ניט זיין.

58. וועגן דעם בוך „שפראך“

באהאנדלט דעם בוך „שפראך“. (1)

הינט האָבן מיר באַהאַנדלט
 דעם בוך „שפראך“.

59—60 א בריוו צום אוטער פונעם בוך

(1) פאַרמע פון א בריוו

אַרמ, טאַג, כוידעש, יאַר
 ווענדונג
 א
 נ
 ה
 א
 ל
 ט
 אונטערשריפט
 אדרעס אף צוריק

(2)

א ל ע פ ב י י ז

א אלעף כ כאָף (ך—לאַנגע כאָף)

אַ (אלעף מיט א קאָמעץ) ל לאַמעד

ב ביז מ מעם (ם—שלאַסמעם)

ג גימל נ נון (ן—לאַנגע נון)

ד דאלעד ס סאַמעך

ה היי ע אייען

ו וואָוו פ פיי (י מיט א פינטל)

װ (וואָוו מיט א פינטל) פ פיי (ף—לאַנגע פיי)

װ טאַפּל-וואָוו, צוויי וואָוו צ צאדיק (ץ—לאַנגע צאדיק)

ז זייען (זש—זייען-שין) ק קוף

ט טעס (טש—טעס-שין) ר רייש

י יוד ש שין

? יוד מיט א פינטל

ט ע ר מ י נ אָ ל אָ ג י ע

אין קלאמערן—די טערמינען, וואָס ווערן באנוצט אין מיין „ייִדישער גראמא-טיק“. די נומערן ווייזן די לימודים.

Прямое дополнение, винит. падеж	אָביעקט (דירעקטער אָביעקט, אַקו-זאטיוו) 8, 9, 13
Междометие	אויסרוף (אינטעריועקציע) 33
Восклицательный знак	אויסרופצייכן
Неопределенный член	אומבאשטימוואָרט (אומבאשטימי-קער ארטיקל)
Собственное имя	אייגננאָמען 2
Единственное число	איינצאָל
Оглавление	אינהאלט-רעגיסטער 37
Настоящее время	איצטיקע צײַט (קעגנוואָרט) 20
Однократный глагол	אַפּגעכאַפּטע צײַטווערטער (פּערי-פראסטישע ווערבן III קלאס) 52
Значение	באַטיט 28
Повелительное наклонение	באַפּעל (באַפּעל-מאָדוס) 32
Определенный член	באַשטימוואָרט (באַשטימיקער אר-טיקל)
Черточка	בינדשטריך 40
Сокращенные слова	געקירצטע ווערטער, 21, 36
Третье лицо	דריטע פּערזאָן 16, 17
Средний род	דריטער מין 4
Обращение	ווענדונג 33
Поговорка	ווערטל 42
Словосочетание	זאץ (באַהעפט) 30
Глагол	טוונג (צײַטוואָרט) 16
Типе	טירע 31
Род	מין 4
Множественное число	מעראָל 17
Красная строка	נייע שורע 35
Подлежащее	סוביעקט 8
Имя существительное	סובסטאַנטיוו 1
Порядок слов	סידער פון די ווערטער 55

Имя прилагательное	סימען (אדיעקטיוו)
Схема	סכעמע 25
Вносные слова	עמעצנס רייד (ציטירטע רייד) 31
Спряжение	ענדערונג (קאָניוגאציע) 17
Первое лицо	ערשטע פּערזאָן 17, 16
Мужской род	ערשטער מין 4
Точка	פּונקט
Лицо	פּערזאָן 17, 16
Личный глагол	פּרעדיקאַט (פּערזאָנוואָרט) 54
Предлог	פּרעפּאָזיציע 12, 11, 10
Сравнение	פּאַרגלײכעניש 43
Уменьшительное	פּאַרקלענערונג 4
Противоположное значение	פּאַרקערטער נאָטיט 29
Прошедшее многократное	פּילמאָליקע טונג (פּילמאָליקע פּאַר- נאַנגענהייט) 22
Прошедшее многократное	פּילמאָליקער צײַטוואָרט (פּילמאָליקע פּאַרנאַנגענהייט) 27
Кавычки	פּיסלעך 31
Фраза	פּראָזע
Вопросительная частица	פּרעноואָרט (פּרעג-פּאַרטיקל) 14
Вопросительный знак	פּרעג-צײַכן
Прошедшее время	פּרוערדיקע צײַט (פּאַרנאַנגענהייט) 20
В русском отсутствует	צונאָב (ווערבאלער צונאָב) 44
Составное слово	צונויפּזאַץ 40
Приставка	צושטעל (פּרעפּיקס) 47
Второе лицо	צווייטע פּערזאָן 17, 16
Женский род	צווייטער מין 4
Двоеточие	צווייפּונקט 31
Время	צײַט 20
Глагол	צײַטוואָרט 20
Условное наклонение	צײַטוואָרט מיט וואָלט (האַשאַרע- מאָרום) 27, 23
Возвратный залог	צײַטוואָרט מיט „זיך“ 50
Знак препинания	צײַכן (אַפּשטעל-צײַכן) 35
Запятая	קאָמע
Скобки	קלאַמערן 35
Заглавный лист	שאַרבלאַט 37
Апостроф	שטריכל (אַפּאָסטראָף) 21
Игра слов	שפּיל מיט ווערטער 57
Будущее время	שפּעטערדיקע צײַט (צוקונפט) 20

נ א כ ו ו א ר ט

א ספעציעלער בוך פארן לערער איז ארויס באזונדער. דאָ גיב איך בלויז די נייטיקסטע אָנווייזן.

דער בוך איז אן ארבעט-בוך פאר אַרטאָגראַפיע, לעקסיק, סעמאַנטיק און גראַמאַטיק לויט דער פּראָגראַם פון יודיש פאר ר. ס. פ. ס. ר. * דער בוך באשטייט פון 60 לימודים (30 לערנוואָכן צו 2 גאַנצע אָדער 4 האַלבע לימודים א וואָך). בא יעדן (קימאַט)—א זעלבשטענדיקע היימישע ארבעט. רי קלאַס-ארבעטן זינען מינדלעכע און שריפטלעכע.

אייניקע אַרטאָגראַפישע ארבעטן גייען אונטער איין נומער אין צוויי וואַריאַנטן: פאר קינדער פונעם ליטווישן דואלעקט (באצייכנט ליטווי.) און פונעם אוקראַנישן (אויך פוילישן) דואלעקט (באצייכנט אוקר.). די נומערן אין קלאַמערן, וואָס זינען געגעבן געוואָרן אין טעקסט, שיקן אָפּ צום בוך פארן לערער. ס'איז איבעריק צו דערקלערן, אז דער לערער איז ניט מעכניעוו זיך האַלטן בוכשטעבלעך בא די געניטונגען און שמועסן, וואָס ווערן אים אָנגעוויזן.

איבער מאַנגל אין אַרט איז דאָ געגעבן ניט קיין מאַקסימום אַף אויס-צוקלעבן פון אים, ווי מע איז זיך אָפט נויהעג אין לערנביכער, נאָר א מיני-מום: אלע 60 לימודים קאָן מען און מע דאַרף (אין א נאָרמאַלן קלאַס) דורכ-מאַכן אין מעשעך פון לערניאָר. דאָך איז פאָרויסגעזען דער פאַל, ווען עס וועט פאָרט ניט קלעקן קיין צייט פאר אליין: די טיילן, וואָס זינען באצייכנט מיט שטערנדלעך (*), מעג מען אין אזא פאַל דורכלאָזן.

דער צוועק פון די פאַרגעבונגען איז ניט אזוי נאָכמערקן (אכטגעבן), ביפראַט נאָך אליין אויספאָרשן, נאָר זיך געניטן אין די ריכטיקע אַרטאָגראַ-פישע און גראַמאַטישע פאָרמעס. שפראַכפאָרשערישע ארבעטן איז קימאַט ניט קיין זאך פאר א דריטן לערניאָר. דעם שווערפונקט פון מיין ארבעט האָ איך געזען אין רער פאַרשיידנאַרטיקייט און אינטערעסאַנטקייט פון די פאַרגעבונ-גען (ווי אויך פון דעם כרעסטאָמאַטישן מאַטעריאַל).

א. זאַרעקי, "פּראָגראַם פון יודיש פאר דער ערשטער שטופע" (אף די וועגן צו דער ניער שול, נומ. 1, 1928). אייניקע פונקטן פון דער פּראָגראַם פעלן דאָ: (1) סינאָנימיק, געני-טונגען אין מין, אייניקע אַרטאָגראַפישע פונקטן, — ווייל דאָס אלץ איז באקוועמער צו פאַרבינדן מיט דער אַרבעט איבער דער כרעסטאָמאַטיע; (2) סיבסטאַנטיוון מיט -וואַרג, -טום, -הייט, -ונג, -ניק, -ניצע, אדיעקטיוון און אדווערבן מיט -יש, -ש א. א. — ווייל דאָס האָט זיך ארויסגעוויזן צופיל, דאָס וועט גיין אין ארבעט-בוך פארן IV יאָר.

די טערמינאלאָגיע האָב איך זיך געסמארעט מאַכן וואָס קלענער. כ'האָב אויכגעמיטן די טערמינען מאָדוס און מיטשטימונג, וואָס זײַנען אָנגעוויזן אין פּראָגראַם. „זאָי“ באַנוץ איך אין זײַנען פּון באַהעפּט (סי) אָפּענער, סיני גע-שלאַסענער) אַנשטאַטן אומבאַקוועמען טערמין „פּערזאָנוואָרט“ (ווערבוּם פּונר-טוּם, ד. ה. א צײַטוואָרט מיט פּאַרמע פּון פּערזאָן) האָב איך אין פּראָגראַם פּאַרגעלייגט „פּערזאָנצײַטוואָרט“. אָבער איצט האַלט איך, אז דאָס איז אויך שווער. און בעסער איז „פּערזאָניקער צײַטוואָרט“.

א צעטל טערמינאלאָגיע איז צוגעגעבן אין סאָף בוך.
פּאַרשטייט זיך, אז בױענדיק דעם בוך פּאַרן III לערניאָר, האָב איך גע-מוזט אַרויסגיין פּון דער האַנאָכע, אז אין צווייטן לערניאָר האָט מען דורכ-געאַרבעט מײַן בוך פּאַרן II לערניאָר. פּאַקטיש וועט עס אָפט זײַן אַנדערש. אין יענע פּאַלן מוז דער לערער דורכקוקן דעם בוך פּאַרן II לערניאָר און זען צי די שילער פּעלט נאָך עפּעס פּון דעם, וואָס דאָרט איז געגעבן. אויב יע-וועלן אײַניקע לימודים אוועקגיין אַף אָניאָגן דאָס.
כ. בעזנאַסיק האָט לױט מײַנע אָנווייזן צוגעזוכט און אופגעשטעלט א טײל כרעסטאַמאַטישן מאטעריאַל.

א בוך מיט אזא נײַער סטרוקטור, ווי אָט דער, נײַטיקט זיך באַזונדערס אין קאַלעקטיווער קריטיק און פּאַרבעסערונג, — בעט איך די לערערס, וואָס וועלן באַנוצן דעם בוך, שרײַבן מיר (אָדער אין דער פּעדפּרעסע) זײַער מײַנונג און די רעזולטאַטן פּון דער פּראַקטיק. סײַז וויכטיק צו וויסן, ווי באַציען זיך די קינדער צו די פּאַרשיידענע טיפּן פּאַרגעבונגען — וועלכע זײַנען גרינג, וועלכע שווער, וועלכע אײַנטערעסאַנט, וועלכע ניט. דער לימער 59 — 60 איז אזוי ארום אויסן — ניט נאָר געבן די שילער א געוויינשאפט צו בריוו און צו באַהאַנדלען א בוך, נאָר אויך געבן מיר א באַקאַנשאפט מיט דער באַציונג פּון דער שול צום בוך.

די אָנווייזן וועל איך נעמען אין אַכט בא דער אַרבעט איבער ווייטער-דיקע לערנביכער פּון דעם טיפּ.

א. זאַרעצקי

א י נ ה א ל ט

זײַט

<p>32. באפעל 59</p> <p>33. ווענונג און אויסרוף 61</p> <p>34. צווייפונקט 62</p> <p>35. אלערליי צייכנס 63</p> <p>36. וועגן שרייבן ריכטיק 65</p> <p>37. וועגן ביכער 66</p> <p>38. סובסטאנטיוון מיט -עריג, -עניש 67</p> <p>39. סובסטאנטיוון מיט -קייט, -שאפט 68</p> <p>40. סובסטאנטיוון—צונוימזאצן 69</p> <p>41. נאך וועגן צונוימזאצן 71</p> <p>42. וועגן באטייט פון ווערטער 73</p> <p>43. ווערטלעך 74</p> <p>44. צוגאב בא א צייטוואָרט 75</p> <p>45. נאך צוגאבן בא צייטווערטער 77</p> <p>46. נאך צוגאבן בא צייטווערטער 78</p> <p>47. צושטעל בא א צייטוואָרט 80</p> <p>48. נאך וועגן צושטעל בא א צייטוואָרט 82</p> <p>49. וועגן שרייבן ריכטיק 84</p> <p>50. צייטוואָרט מיט „זיך“ 85</p> <p>51. נאך וועגן צייטוואָרט מיט „זיך“ 87</p> <p>52. אָפגעכאפטע צייטווערטער 88</p> <p>53. צייטוואָרט (איבערכאווערונג) 90</p> <p>54. פּעראָגניקער צייטוואָרט 91</p> <p>55. טיידער פון די ווערטער אין זאץ 92</p> <p>56. סובסטאנטיוון, צייטוואָרט, פראזע, זאץ 93</p> <p>57. באטייט פון ווערטער (איבערכאווערונג) 94</p> <p>58. וועגן דעם בוך „שפראך“ 96</p> <p>59—60 א בריוו צום אוועטער 96</p> <p>אלעפּבײַ 97</p> <p>טערמינאָלאָגיע 98</p> <p>נאָכוואָרט 100</p>	<p>1. סובסטאנטיוון 3</p> <p>2. אייגננאָמען 4</p> <p>3. לערער, לערערקע, לערערן 6</p> <p>4. דריי מינים 7</p> <p>5. מערצאָל 10</p> <p>6. נאך וועגן מערצאָל 12</p> <p>7. נאך וועגן מערצאָל און וועגן שרייבן ריכטיק 14</p> <p>8. סוביעקט און אָביעקט 17</p> <p>9. נאך וועגן אָביעקט 19</p> <p>10. פּרעפּאָזיציע 20</p> <p>11. נאך פּרעפּאָזיציעס 22</p> <p>12. נאך פּרעפּאָזיציעס 23</p> <p>13. איך, מיך, מיר 25</p> <p>14. וועגן שרייבן ריכטיק 27</p> <p>15. סובסטאנטיוון 31</p> <p>16. טוונג, דריי פּערוואָנען 32</p> <p>17. דריי פּערוואָנען אין מערצאָל 33</p> <p>18. נאך וועגן ענדערונג פון א טוונג 36</p> <p>19. נאך וועגן ענדערונג פון א טוונג 38</p> <p>20. צייטוואָרט, דריי צייטן 39</p> <p>21. נאך וועגן צייטוואָרט 42</p> <p>22. נאך וועגן צייטן 44</p> <p>23. וואָלט 46</p> <p>24. עטלעכע שווערערע צייטווערטער 48</p> <p>25. סכעמעס פון פראזעס 50</p> <p>26. וועגן שרייבן ריכטיק 51</p> <p>27. צייטוואָרט (איבערכאווערונג) 52</p> <p>28. וועגן באטייט פון ווערטער 53</p> <p>29. נאך וועגן באטייט פון ווערטער 54</p> <p>30. זיץ, קאָמע צווישן זאצן 55</p> <p>31. ווי מע דערציילט וועגן עמעצנס רייד 58</p>
--	---

צענטראלער פעלקער פארלאג פון פ. ס. ס. ר.

מאָסקױע, צענטער ניקאָלסקאָיא 10.

לערנביכער איבער שפראך

פאר דער ערשטער שטופע

1. א. זארעצקי. — שפראך, ארבעט-בוך פארן 2-טן לערניאָר. 102 ז. ק 55
2. שפראך. ארבעטבוך פארן 3-טן לערניאָר. 102 ז. "
3. שפראך. ארבעטבוך פארן 4-טן לערניאָר (דרוקט זיך) "
4. שפראך. בוך פארן לערער. 116 ז. ק 60

ארבעטביבליאָטעק פארן שילער

פון דער ערשטער שטופע

1. ל. מ. ווינרעפ — וויאווי מענטשן האָבן געלעבט פארצייטנס 138 ז. ק 90
2. ווי אנאנין און ס. דמיטריעוו — איבער פאבריקן און זא-וואָרן. 224 ז. ק 40
3. ווי ג. פאלקבער. — לאָמיר זיין געזונט און שטארק. 110 ז. ק 75
4. אי. מ. ליפלין — וויאווי די ראטנמאכט בויט דאָס נייע לעבן. 176 ז. ק 90
5. יונגער פיאָנער. — זאמלבוך 109 ז. ק 40
6. א. ג. קראוושענקאָ — וויסע הערשער און קאָלירטע קנעכט. 148 ז. ק 50
7. ס. אגאפאוו א. א. — יונגער געאָגראַף. 126 ז. ק 70
8. ס. ג. פאָליאנסקי — וויאווי דארף מען ארבעטן. 124 ז. ק 55
9. גרינבערג — יידן אף ערד. 194 ז. רובל 1

מיט באשמעלונגען זיך ווענדן:

Центриздат. Москва, центр, Никольская 10.

און אלע אָפטיילונגען פונעם פארלאג אף די ערטער

צענטראלער פעלקער פארלאג פון פ. ס. ר.

מאסקווע, צענטער, ניקאָלסקאָיאַ 10.

וואָס לייַענען?

דערציילונגען פאר קינדער

פּרײַז

1. ב. אַרשאַנסקי — אין באהעלטעניש. 80 ז. 25 ק.
2. מ. דאַניעל — דאָוידל קרומפּיסעלע. 32 ז. 18 ק.
3. י. דאָברושין — מוישקע האַרמאַט. 70 ז. 30 ק.
4. וולאדימיר וולאדימירסקי — די טמאַראַנדן-שאַכטע. 80 ז. 50 ק.
5. לייב-איינגנטום-קינדער. ערשטער בוך 187 ז. 90 ק.
6. ד. סטאַנאַוו — באַלשעוויקעס. 46 ז. 25 ק.
7. לעבן-פּאַסירונגען פון מאַקסימ גאָרקי. 144 ז. 2 רובל

לידער

פּרײַז

1. ראָכעלע בוימוואָל — קינדער-לידער. 32 ז. 20 ק.
2. אי. קיפּניס — דאָדל און שאי-כאַלי. 13 ז. 25 ק.
3. "פּאַעמע פאר קינדער". 26 ז. 25 ק.

פּיאַנערישע ביכער

1. פּיאַנער, געדענק! (אַנזאג פון פּיאַנערן-צונויפלי). 104 ז. 35 ק.
2. ג. שינסקעל — דער צווייטער אינטערנאַציאָנאַלער צונויפלי פון פּראָלעטאַרישע קינדער. 16 ז. 8 ק.

אויסשריפּן די ביכער קאָן מען לויטן אדרעס:

Центриздат. Москва, Центр, Никольская 10.

און אין אלע אָפּטיילונגען אָף די ערטער